

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลงานทางวิชาการเรื่อง การประเมินโครงการการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมานำเสนอเพื่อสนับสนุนการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

1. แนวคิดการบริหารสถานศึกษา
2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียน
3. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
4. หลักการแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ
5. รูปแบบการประเมิน CIPP ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeame)
6. การประเมินผลโครงการแบบ CIPPIEST Model
7. โครงการการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
9. กรอบแนวคิดในการประเมินโครงการ

แนวคิดการบริหารสถานศึกษา

1. ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

นักวิชาการ นักการศึกษา ได้ให้ความหมายการบริหารสถานศึกษา ดังนี้

ธงชัย สันติวงษ์ (2546) ได้เสนอความหมายของการบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารสถานศึกษาเป็นงานของหัวหน้าหรือผู้นำที่จะต้องกระทำเพื่อให้กลุ่มต่าง ๆ ที่มีคนหมู่มาก มาอยู่รวมกันและร่วมกันทำงานเพื่อวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้จนสำเร็จและได้ประสิทธิภาพ

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2551) ได้เสนอความหมายของการบริหารสถานศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้านนับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรมเพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับ ความต้องการของสังคมโดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคลและ อาศัยทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่างๆ เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคม

ปรียาพร วงศอนุตรโรจน์ (2553) ได้เสนอความหมายของการบริหารสถานศึกษา หมายถึง การจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2554) ได้เสนอความหมายของการบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของบุคคล และกลุ่ม ผู้บริหารเป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของงานที่เกิดขึ้น รวมทั้งการ

บริหารยังถือเป็นศาสตร์ที่มีวิทยาการที่สามารถเรียนรู้ได้ และเป็นทั้งศิลป์ที่มีลักษณะเกี่ยวกับการปฏิบัติ การประยุกต์ศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อมาใช้ในการบริหาร

กาญจน์ เรืองมนตรี และธรินธร นามวรรณ (2554) ได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารกิจการทุกชนิดในสถานศึกษาหรือโรงเรียนที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพที่สุด

Hoy และ Cecil (2001) ได้เสนอความหมายของการบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารบุคลากรทางการศึกษา ครู นักเรียน เพื่อให้ความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียน ให้บุคคลทั้ง 3 กลุ่ม เห็นด้วยและดำเนินการตามข้อตกลงที่วางไว้และพึงยึดปฏิบัติโดยเคร่งครัด

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา เป็นการบริหารบุคลากรทางการศึกษา ครู นักเรียน เพื่อให้ความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียน ในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพส่งผลกระทบต่อวัตถุประสงค์ประสบความสำเร็จโดยความร่วมมือของกลุ่มบุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินกิจกรรมของสถานศึกษาเพื่อให้การศึกษามีคุณภาพสูงสุด

2. ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา

นักวิชาการ นักการศึกษา ได้เสนอความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา ดังนี้

ธีระ รุญเจริญ (2546) ได้เสนอความสำคัญการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า การบริหารสถานศึกษามีความจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพจึงจะทำให้การบริหารและการจัดการศึกษาประสบความสำเร็จและเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ ในการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งต้องอาศัยองค์การปฏิบัติงานหลัก คือ สถานศึกษาซึ่งหมายรวมถึงการปฏิบัติงานและภารกิจของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้เป็นอย่างดีและผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำการปฏิรูปการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

ศิริพงษ์ เสาภายน (2548) ได้ให้ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา ไว้ว่า มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความเจริญต่อคุณภาพของผลิตทางการศึกษาและต่อการพัฒนาการทุก ๆ ด้านของมนุษย์ที่เป็นทรัพยากรที่สำคัญของชาติ เพราะถ้าหากไม่มีการบริหารแล้วการดำเนินงานของสถานศึกษาอาจจะต้องพบกับอุปสรรคมากมายตนไม่สามารถดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ได้ให้ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา ไว้ว่า เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ เพราะถ้าระบบการบริหารงานไม่ดีจะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่นๆ ของหน่วยงาน นักบริหารที่ดีต้องรู้จักบริหารงานนั้น จะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์เพราะว่าการดำเนินงานมิใช่เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพังคนเดียว

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา มีความสำคัญต่อความเจริญต่อคุณภาพของผลิตทางการศึกษาและต่อการพัฒนาการทุก ๆ ด้านของมนุษย์ที่เป็นทรัพยากรที่สำคัญของชาติ เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบซึ่งจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารสถานศึกษา

3. ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา

นักวิชาการ นักการศึกษา ได้เสนอขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ได้เสนอขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 และกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง ดังนั้นสถานศึกษาจึงได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจการบริหารสถานศึกษาโดยกำหนดขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษาไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษา ที่มุ่งเน้นให้มีการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้กับสถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยขอบข่ายและภารกิจงานตามที่กำหนดในกฎกระทรวงฯ ดังนี้

1.1 การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น

1.2 การวางแผนงานด้านวิชาการ

1.3 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

1.4 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

1.5 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1.6 การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

1.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

1.8 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

1.9 การนิเทศการศึกษา

1.10 การแนะแนว

1.11 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

1.12 การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

1.13 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและ

องค์กรอื่น

1.14 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์หน่วยงานสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

1.15 การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา

1.16 การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

1.17 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2. การบริหารงานงบประมาณ

เพื่อให้สถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานให้มีการจัดให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีต่อผู้เรียน โดยมีขอบข่ายและภารกิจ ดังนี้

2.1 การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วแต่กรณี

2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง

2.3 การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร

2.4 การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ

2.5 การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ

2.6 การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ

2.7 การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ

2.8 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

2.9 การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา

2.10 การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา

2.11 การวางแผนพัสดุ

2.12 การกำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วแต่กรณี

2.13 การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ

2.14 การจัดหาพัสดุ

2.15 การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ

2.16 การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน

2.17 การเบิกเงินจากคลัง

2.18 การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน

2.19 การนำเงินส่งคลัง

2.20 การจัดทำบัญชีการเงิน

2.21 การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน

2.22 การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน

3. การบริหารงานบุคคล

เป็นภารกิจที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัวอิสระภายใต้กฎระเบียบเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการ

พัฒนา มีความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคง และก้าวหน้าในวิชาชีพที่จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยขอขยายและภารกิจ มีดังนี้

- 3.1 การวางแผนอัตรากำลัง
- 3.2 การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3.3 การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
- 3.4 การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3.5 การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน
- 3.6 การลาทุกประเภท
- 3.7 การประเมินผลการปฏิบัติงาน
- 3.8 การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- 3.9 การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
- 3.10 การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- 3.11 การอุทธรณ์และการร้องทุกข์
- 3.12 การออกจากราชการ
- 3.13 การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ
- 3.14 การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอ

พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

- 3.15 การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3.16 การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ
- 3.17 การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ
- 3.18 การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและ

บุคลากรทางการศึกษา

- 3.19 การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาต
- 3.20 การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การดำเนินการที่

เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

4. การบริหารงานทั่วไป

เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร ให้บริการบริหารงานอื่น ๆ บรรลุตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริม สนับสนุนและอำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้การบริหาร และการจัดการศึกษาของ สถานศึกษาตามหลักการบริหารงาน ที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยทั้งนี้ให้เน้นความ โปร่งใส ความรับผิดชอบ จัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีขอขยายภารกิจ ดังนี้

- 4.1 การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- 4.2 การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- 4.3 การวางแผนการบริหารงานการศึกษา
- 4.4 งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน

- 4.5 การจักระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
- 4.6 การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน
- 4.7 งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 4.8 การดำเนินงานธุรการ
- 4.9 การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
- 4.10 การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
- 4.11 การรับนักเรียน
- 4.12 การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา
- 4.13 การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย
- 4.14 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- 4.15 การทัศนศึกษา
- 4.16 งานกิจการนักเรียน
- 4.17 การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
- 4.18 การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กรหน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
- 4.19 งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น
- 4.20 การรายงานผลการปฏิบัติงาน
- 4.21 การจักระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
- 4.22 แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2558) ได้เสนอขอขยายการบริหารสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 บัญญัติไว้ในมาตรา 39 ว่าให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทางด้านวิชาการ งานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง ดังนั้น ขอบข่ายงานการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงประกอบด้วย 4 งานหลัก คือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานการบริหารบุคคล และงานการบริหารทั่วไป

สรุปได้ว่า การบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีขอบข่ายงานอยู่ 4 งาน คือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไป โดยทุกรายละเอียดของขยายงานได้รับการกระจายอำนาจจากต้นสังกัดอย่างชัดเจนเพื่อให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระและความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษา

แนวคิดการบริหารกิจการนักเรียน

1. ความหมายของการบริหารกิจการนักเรียน

นักวิชาการ นักการศึกษา ได้เสนอความหมายของการบริหารกิจการนักเรียน ดังนี้

จรัญ ชูชื่น (2547) ให้ความหมาย การบริหารงานกิจการนักเรียน หมายถึง การบริหารงานเกี่ยวกับตัวนักเรียน และกิจกรรมนักเรียนทั้งหมดที่ไม่เกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการ

สอนแต่เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติพัฒนาตนเองตามความรู้ความสามารถ และเต็มศักยภาพของผู้เรียน

สมพิศ โห้งาม (2550) ให้ความหมาย การบริหารกิจการนักเรียน หมายถึง การจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในห้องปกติ ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เริ่มตั้งแต่ก่อนที่นักเรียนจะเข้าเรียน ะหว่างอยู่ในโรงเรียน กระทั่งออกจากโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) ให้ความหมาย การบริหารกิจการนักเรียน หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพเหมาะสมตามควรแก่วัย และความแตกต่างระหว่างบุคคล มีทักษะการดำเนินชีวิต มีวุฒิทางอารมณ์ ศีลธรรม จริยธรรม พัฒนาตนเองสู่โลกโรงเรียนอาชีพ รวมทั้งดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า การบริหารกิจการนักเรียน หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนทั้งหมดในโรงเรียนที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนในห้องเรียน เพื่อจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนตามความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคลเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ตัวผู้เรียนให้มีทักษะการดำเนินชีวิต มีวุฒิทางอารมณ์ ศีลธรรม จริยธรรม พัฒนาตนเองสู่โลกโรงเรียนอาชีพ รวมทั้งดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

2. ความสำคัญของการบริหารกิจการนักเรียน

นักวิชาการ นักการศึกษา ได้เสนอความสำคัญของการบริหารกิจการนักเรียน ไว้ดังนี้

ภาวิตา ธาราศรีสุทธิ (2556) ได้เสนอความสำคัญของการบริหารกิจการนักเรียนไว้ ดังนี้

1. มีความสำคัญต่อตัวนักเรียน คือช่วยให้นักเรียนมีโอกาสคลายเครียด จากการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติ เนื่องจากหากนักเรียนมุ่งแต่เรียนและทำงานตามที่ครูมอบหมายอย่างจริงจังจนไม่มีเวลาหยุดพัก ย่อมทำให้หย่อนสมรรถนะ ไม่มีสมรรถภาพทัดเทียมผู้อื่นได้

2. มีความสำคัญต่อผู้สอน เนื่องจากส่งเสริมผู้สอนให้มีสมรรถภาพอันดีแก่ผู้เรียน ได้รู้จักเข้าใจและสามารถช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหาผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง

3. มีความสำคัญต่อผู้บริหารโรงเรียน ช่วยให้ผู้บริหารได้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับนักเรียน เพื่อนำมาศึกษาหรือใช้ประโยชน์กับนักเรียน ผู้ปกครอง หรือสถานศึกษาที่สูงขึ้นไปซึ่งต้องการข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน

4. มีความสำคัญต่อฝ่ายแนะแนว ช่วยให้ได้รับข้อมูลด้านความถนัดและความสนใจ จากการสังเกตและบันทึกข้อมูลประจำวันในการร่วมทำกิจกรรมนักเรียนรายบุคคล เพื่อนำไปประกอบ การให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในการวางแผนตัดสินใจเลือกสายการเรียนให้เหมาะสมกับตนที่สุด

5. มีความสำคัญต่อประเทศชาติ คือ เสริมสร้างประชาชาติที่เพียบพร้อมไปด้วยคุณภาพ สมรรถภาพ ในปัญญา ศีลธรรม และจรรยาบรรณ เพราะได้ส่งเสริมนักเรียนในด้านต่าง ๆ ให้มีความรู้และประสบการณ์โตไปเป็นพลังของชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้เสนอความสำคัญของการบริหารกิจการนักเรียนไว้ว่า กิจการนักเรียนเป็นอีกส่วนหนึ่งภาระงานสำคัญ สถานศึกษามีบทบาทหน้าที่จัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ รู้จักผู้เรียนรายบุคคล มีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียนที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบันเพื่อให้ครูเข้าใจและพัฒนานักเรียน โดย

ผ่านกระบวนการวางแผน และการบริหารจัดการเพื่อสร้างคุณลักษณะพึงประสงค์ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจ สังคม การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย มีความภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย เกิดการเรียนรู้ระบอบประชาธิปไตยผ่านกระบวนการและกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน เทิดทูนและคงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีจิตสาธารณะ ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง มีการปรับตัว และมีภูมิคุ้มกันสามารถดำเนินชีวิตอย่างผู้มีภูมิความรู้ ภูมิธรรม

กล่าวโดยสรุป การบริหารกิจการนักเรียนมีความสำคัญ คือ ช่วยให้นักเรียนสามารถปรับตัวอยู่ในสังคม และใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข อีกทั้งยังเป็นงานที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพนักเรียน ให้เหมาะสมตามวัยและความแตกต่างระหว่างบุคคล มีทักษะ มีวุฒิทางอารมณ์ มีคุณธรรมจริยธรรมมีความภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย เกิดการเรียนรู้ระบอบประชาธิปไตยผ่านกระบวนการและกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน เทิดทูนและคงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีจิตสาธารณะ

3. ขอบข่ายของการบริหารกิจการนักเรียน

นักวิชาการ นักการศึกษา ได้เสนอขอบข่ายของการบริหารกิจการนักเรียน ไว้ดังนี้

ธีระ รุญเจริญ (2546) ได้เสนอขอบข่ายของการบริหารกิจการนักเรียน ประกอบด้วย

1. กิจการนักเรียนและสวัสดิการ
2. การแนะแนว
3. ทุนการศึกษา
4. กิจกรรมนักเรียนตามหลักสูตร
5. กิจกรรมเสริมหลักสูตร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้กำหนดขอบข่ายงานกิจการนักเรียนตามมาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียน พ.ศ. 2552 แบ่งงานกิจการนักเรียนออกเป็น 6 ภารกิจ ได้แก่

1. การวางแผนงานกิจการนักเรียน
2. การบริหารกิจการนักเรียน
3. การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม
4. การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
5. การดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพนักเรียน
6. การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน

อรณพ จีระวัฒน์ (2552) ได้เสนอขอบข่ายของการบริหารกิจการนักเรียน ประกอบด้วย

1. การรับนักเรียนเข้าเรียนและแบ่งกลุ่มนักเรียน
2. การปฐมนิเทศ
3. การจัดให้ทุนการศึกษา
4. การจัดบริการและสวัสดิการสุขภาพอนามัย
5. การจัดการให้คำปรึกษาหรือการแนะแนว
6. การจัดกิจกรรมนักเรียน
7. การรักษาวินัยและความประพฤติของนักเรียน

8. การทำระเบียบสะสมและประวัตินักเรียน

9. การประเมินผลและติดตามผลเมื่อนักเรียนสำเร็จการศึกษาไปแล้ว

กล่าวโดยสรุป ขอบข่ายงานกิจการ เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนตั้งแต่นักเรียนเข้าสู่โรงเรียนจนกระทั่งจบการศึกษาออกไป ได้แก่ การวางแผนงานกิจการนักเรียน การบริหารกิจการนักเรียน การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรมจริยธรรม การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพนักเรียน และการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน

แนวคิดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

นักวิชาการ นักการศึกษา ได้เสนอความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้ กรมสุขภาพจิต (2551) ได้เสนอความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลภายนอก รวมทั้งการสนับสนุน ส่งเสริม จากโรงเรียน และการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ไขปัญหา ด้วยวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษาตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติด

นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2558) ได้เสนอความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การส่งเสริม การป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสิ่งยั่วยู่ในทางที่ไม่เหมาะสม โดยมีกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน รวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจากโรงเรียน เพื่อให้การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีกระบวนการที่ชัดเจน มีการประสานร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

สำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) ได้เสนอความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานและบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ทุกคนมีส่วนร่วม และการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การส่งเสริมพัฒนา การป้องกัน และการแก้ไขปัญหาให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่ เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิต และรอดพ้นจากวิกฤตทั้งปวง

สรุปได้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดูแลนักเรียนอย่างมีขั้นตอนที่ชัดเจนสอดคล้องกับการบริหารทั้งระบบของสถานศึกษา โดยอาศัยศักยภาพและ

ความสัมพันธ์ของนักเรียนที่มีต่อครู รวมทั้งการประสานสัมพันธ์ระหว่างครู ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องในการป้องกัน แก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิต และรอดพ้นจากวิกฤตทั้งปวง

2. ความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

นักวิชาการ นักการศึกษา ได้เสนอความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้ กรมสุขภาพจิต (2551) ได้เสนอความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ว่า การพัฒนานักเรียนให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังไว้ โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้นนอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริม สนับสนุนนักเรียนแล้ว การป้องกันและการช่วยเหลือแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนา เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้ว ในเชิงลบก็มีปรากฏเช่นกันเป็นต้นว่า ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่าง ๆ ปัญหาครอบครัวซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด มีการปรับตัวที่ไม่เหมาะสมหรืออื่น ๆ ที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นภาพความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนานักเรียนให้เติบโตตามที่ตั้งใจนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทุกคนโดยเฉพาะบุคลากร ครูทุกคนในโรงเรียน ซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วยความรักและเมตตาที่มี ต่อศิษย์และภาคภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโต งดงาม เป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป

นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2558) ได้เสนอความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความจำเป็น เพื่อให้มีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ มีความชัดเจน มีการประสานความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งในและนอกโรงเรียนรวมทั้งมีวิธีการกิจกรรม และจัดหาเครื่องมือต่าง ๆ ที่มีคุณภาพ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สันติสุข สันติศาสนสุข และคณะ (2559) ได้เสนอความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไว้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกลไกในการพัฒนาผู้เรียนทั้งในทางส่งเสริมพัฒนาการป้องกันแก้ไขและให้ความช่วยเหลืออย่างสอดคล้องประสาน เชื่อมโยงผสมกลมกลืนไปกับการจัดการเรียนรู้ตามธรรมชาติของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย

สรุปได้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความสำคัญคือ ช่วยในการพัฒนาป้องกันแก้ไข และให้ความช่วยเหลือให้นักเรียนให้นักเรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในทุก ๆ ด้าน ตามธรรมชาติในแต่ละช่วงวัย โดยประสานความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างเป็นระบบอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี

3. องค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

นักวิชาการ นักการศึกษา ได้เสนอองค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้ กรมสุขภาพจิต (2551) ได้เสนอองค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประกอบด้วย

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมนักเรียน
4. การป้องกันและแก้ไข
5. การส่งต่อ

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552) ได้เสนอองค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน
4. ด้านการป้องกันและแก้ปัญหาด้าน
5. การส่งต่อ

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้เสนอองค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน
4. การป้องกันปัญหานักเรียนการแก้ไขปัญหานักเรียน
5. การส่งต่อ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) ได้เสนอองค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การป้องกันและแก้ไข ปัญหา
4. การส่งเสริมพัฒนานักเรียน
5. การส่งต่อ

สันติสุข สันติศาสนสุข และคณะ (2559) ได้เสนอองค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การป้องกันและแก้ไข ปัญหา
4. การส่งเสริมพัฒนานักเรียน
5. การส่งต่อ

ผู้ศึกษาได้ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามแนวคิดของนักวิชาการและนักการศึกษา เพื่อนำไปเป็นแนวคิดในการศึกษา ดังตาราง 2-1

ตาราง 2-1 การสังเคราะห์องค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

องค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	นักวิชาการ/นักการศึกษา					ความถี่
	กรมสุขภาพจิต (2551)	สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552)	กระทรวงศึกษาธิการ (2552)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559)	สันติสุข สันติศาสนสุข และคณะ (2559)	
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	✓	✓	✓	✓	✓	5
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	✓	✓	✓	✓	✓	5
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	✓	✓	✓	✓	✓	5
4. ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา	✓	✓	✓	✓	✓	5
5. ด้านการส่งต่อ	✓	✓	✓	✓	✓	5

จากตาราง 2-1 ผู้ศึกษาได้ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามแนวคิดของนักวิชาการและนักการศึกษา สรุปได้ 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ปัญหาและ 5) ด้านการส่งต่อ ซึ่งผู้ศึกษาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้

ผู้ศึกษาได้นำองค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในแต่ละองค์ประกอบมาศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดความหมายและตัวบ่งชี้ ดังนี้

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

1.1 ความหมายของการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

นักวิชาการ นักการศึกษาได้เสนอความหมายของการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลไว้ดังนี้

กรมสุขภาพจิต (2551) ได้เสนอความหมายของการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง การรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน เพื่อการคัดกรองนักเรียน การส่งเสริม ป้องกันและแก้ไขปัญหาที่นักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดา โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหาที่นักเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้เสนอความหมายของการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง เป็นวิธีการสำคัญที่จะช่วยให้ครูทราบถึงจุดแข็งจุดอ่อนของนักเรียนแต่ละคน โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย ซึ่งต้องเลือกวิธีการและเครื่องมือหรือเทคนิคต่าง ๆ เพื่อประสิทธิภาพในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และสามารถนำไปวางแผนให้การช่วยเหลือ ป้องกันและส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) ได้เสนอความหมายของการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง การรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน เพื่อช่วยให้ครู

อาจารย์มีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียนและนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาส่งเสริม การป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างถูกต้อง

กล่าวโดยสรุป การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง การรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน ช่วยให้ครูทราบถึงจุดแข็งจุดอ่อนของนักเรียนแต่ละคนซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดาโดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหานักเรียน โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียนและนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาส่งเสริม การป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

1.2 ตัวบ่งชี้การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

นักวิชาการ นักการศึกษา ได้เสนอตัวบ่งชี้การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ดังนี้

กรมสุขภาพจิต (2551) ได้เสนอตัวบ่งชี้การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ประกอบด้วย

1. ศึกษาข้อมูลจากระเบียนสะสมนักเรียน
2. เก็บข้อมูลนักเรียนโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ)
3. สัมภาษณ์นักเรียน
4. ศึกษาจากแฟ้มสะสมผลงานของนักเรียน
5. เยี่ยมบ้าน
6. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกการตรวจสุขภาพด้วยตนเอง

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้เสนอตัวบ่งชี้การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ประกอบด้วย

1. การสังเกต ได้แก่ สังเกตพฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียนสังเกตพฤติกรรมการทำงาน of นักเรียน

2. การสัมภาษณ์ ได้แก่ สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้เกี่ยวข้องภายในสถานศึกษา ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา ครูประจำวิชา หรือเพื่อนครูและเพื่อนนักเรียนผู้เกี่ยวข้องภายนอกสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ญาติใกล้ชิด นักเรียนและเพื่อนบ้าน สัมภาษณ์ตัวนักเรียนเอง

3. การเยี่ยมบ้าน ได้แก่ เยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อพบพ่อแม่หรือผู้ปกครองนักเรียน ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพเศรษฐกิจ/สังคม ความสัมพันธ์ในครอบครัว ทัศนคติหรือค่านิยมของตนในครอบครัว เยี่ยมบ้านเพื่อพบบุคคลอื่นในครอบครัว

4. ศึกษาข้อมูล ได้แก่ วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) ได้เสนอตัวบ่งชี้การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ประกอบด้วย

1. การสังเกต ได้แก่ สังเกตพฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียน สังเกตพฤติกรรมการทำงาน of นักเรียน

2. การสัมภาษณ์ ได้แก่ สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้เกี่ยวข้องภายในสถานศึกษา ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา ครูประจำวิชา หรือเพื่อนครูและเพื่อนนักเรียนผู้เกี่ยวข้องภายนอกสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ญาติใกล้ชิดนักเรียนและเพื่อนบ้านสัมภาษณ์ตัวนักเรียนเอง

3. การเยี่ยมบ้าน ได้แก่ เยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อพบพ่อแม่หรือผู้ปกครองนักเรียน ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพเศรษฐกิจ/สังคม ความสัมพันธ์ในครอบครัว ทัศนคติหรือค่านิยมของตนในครอบครัว เยี่ยมบ้านเพื่อพบบุคคลอื่น ในครอบครัว

4. ศึกษาข้อมูล ได้แก่ ศึกษาข้อมูลจากผลงานของนักเรียน ศึกษาข้อมูลจากเอกสารหลักฐานอื่น

สันติสุข สันติศาสนสุข และคณะ (2559) ได้เสนอตัวบ่งชี้การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ประกอบด้วย

1. ศึกษาจากระเบียนสะสม
2. ใช้แบบทดสอบหรือแบบสอบถาม
3. การเยี่ยมบ้าน
4. การสัมภาษณ์
5. สังคมมิติ
6. การสังเกต
7. อัตชีวประวัติ

สรุปได้ว่า ตัวบ่งชี้ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ประกอบด้วย

1. ศึกษาข้อมูลจากระเบียนสะสมนักเรียน
2. เก็บข้อมูลนักเรียนโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ)
3. สัมภาษณ์นักเรียนและบุคคลใกล้ชิด
4. เยี่ยมบ้านนักเรียน
5. สังเกตประเมินพฤติกรรมของนักเรียน

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน

2.1 ความหมายของการคัดกรองนักเรียน

นักวิชาการ นักการศึกษาได้เสนอความหมายของการคัดกรองนักเรียน ดังนี้

กรมสุขภาพจิต (2551) ได้เสนอความหมายของการคัดกรองนักเรียน หมายถึง เป็นการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนแล้ว อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ 2) กลุ่มเสี่ยง คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงตามเกณฑ์คัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การป้องกันและแก้ไข และ 3) กลุ่มมีปัญหา คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มที่มีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องช่วยเหลือและแก้ปัญหาตามแต่กรณีการ จัดกลุ่มนักเรียนมีประโยชน์ต่อครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องในการหาวิธีการ เพื่อส่งเสริมพัฒนาและหาวิธีการเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552) ได้เสนอความหมายของการคัดกรองนักเรียน หมายถึง เป็นการพิจารณาข้อมูลเพื่อการจัดกลุ่มนักเรียน ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการหาวิธีการที่เหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการ จำเป็น ด้วยความรวดเร็วและถูกต้องแม่นยำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) ได้เสนอความหมายของการคัดกรองนักเรียน หมายถึง เป็นการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนซึ่งจะ

เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการหาวิธีการที่เหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นด้วยความรวดเร็วและถูกต้องแม่นยำ

กล่าวโดยสรุป การคัดกรองนักเรียน หมายถึง เป็นการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มนักเรียน ว่าอยู่ในกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มมีปัญหา ซึ่งโรงเรียนต้องช่วยเหลือและแก้ปัญหาตามแต่กรณีการจัดกลุ่มนักเรียนมีประโยชน์ต่อครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องในการหาวิธีการ เพื่อส่งเสริมพัฒนาและหาวิธีการเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง

2.2 ตัวบ่งชี้ด้านการคัดกรองนักเรียน

นักวิชาการ นักการศึกษา ได้เสนอตัวบ่งชี้การคัดกรองนักเรียน ดังนี้

กรมสุขภาพจิต (2551) ได้เสนอตัวบ่งชี้การคัดกรองนักเรียน ประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียนให้อยู่ในดุลยพินิจของครูที่ปรึกษาและยึดถือเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลัก
2. ประชุมครูเพื่อการพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน
3. กำหนดเกณฑ์ว่าความรุนแรงหรือความถี่ของพฤติกรรมเท่าใดจึงจัดอยู่ในกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้เสนอตัวบ่งชี้การคัดกรองนักเรียน ประกอบด้วย การคัดกรองนักเรียนโดยพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มนักเรียน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ คัดกรอง กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา

1. กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของ โรงเรียนแล้ว อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ
2. กลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาตาม เกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้ความช่วยเหลือป้องกันหรือแก้ไข ปัญหาตามแต่กรณี

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) ได้เสนอตัวบ่งชี้การคัดกรองนักเรียน ประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียนให้อยู่ในดุลยพินิจของครูที่ปรึกษาและยึดถือเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลัก
2. ประชุมครูเพื่อการพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน
3. กำหนดเกณฑ์ว่าความรุนแรงหรือความถี่ของพฤติกรรมเท่าใดจึงจัดอยู่ในกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา

สันติสุข สันติศาสนสุข และคณะ (2559) ได้เสนอตัวบ่งชี้การคัดกรองนักเรียน ประกอบด้วย

1. การคัดกรองนักเรียนโดยพิจารณาวิเคราะห์ข้อมูลจากการรู้จักนักเรียนเป็นบุคคล
2. กำหนดเกณฑ์ว่าความรุนแรงหรือความถี่ของพฤติกรรมเพื่อจัดกลุ่มเป็น 3 – 4 กลุ่ม เพื่อประโยชน์ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น

สรุปได้ว่า ตัวบ่งชี้ด้านการคัดกรองนักเรียน ประกอบด้วย

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากชั้นรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

2. กำหนดเกณฑ์ความรุนแรงหรือความถี่ของพฤติกรรมในการจัดกลุ่มนักเรียน
 3. ประชุมครูเพื่อการพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน
 4. จัดกลุ่มนักเรียน ว่าอยู่ในกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มมีปัญหา เพื่อแก้ไขพฤติกรรม
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน

3.1 ความหมายของการส่งเสริมนักเรียน

นักวิชาการ นักการศึกษาได้เสนอความหมายของการส่งเสริมนักเรียน ดังนี้

กรมสุขภาพจิต (2551) ได้เสนอความหมายของการส่งเสริมนักเรียน หมายถึง การสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูประจำชั้น ไม่ว่าจะเป็นักเรียนกลุ่มปกติกลุ่มเสี่ยง กลุ่มที่มีปัญหาให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงมีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงกลุ่มมีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ และมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้เสนอความหมายของการส่งเสริมนักเรียน หมายถึง การสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูประจำชั้น ไม่ว่าจะเป็นักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง มีปัญหาให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ และมีคุณภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) ได้เสนอความหมายของการส่งเสริมนักเรียน หมายถึง การสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา กลุ่มพิเศษให้มีคุณภาพมากขึ้น ได้พัฒนาเต็มศักยภาพมีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติและกลุ่มพิเศษกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามมาตรฐานที่โรงเรียน หรือชุมชนคาดหวังต่อไป

สรุปได้ว่า การส่งเสริมนักเรียน หมายถึง การสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติกลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มมีปัญหา ให้มีคุณภาพมากขึ้น ได้พัฒนาเต็มศักยภาพมีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงมีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป

3.2 ตัวอย่างด้านการส่งเสริมนักเรียน

นักวิชาการ นักการศึกษา ได้เสนอตัวอย่างการส่งเสริมนักเรียน ดังนี้

กรมสุขภาพจิต (2551) ได้เสนอตัวอย่างการส่งเสริมนักเรียน ประกอบด้วย

1. การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom)
2. การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom meeting)

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้เสนอตัวอย่างการส่งเสริมนักเรียน ประกอบด้วย

1. การจัดกิจกรรมโฮมรูม
2. การเยี่ยมบ้านประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อการส่งเสริมพัฒนานักเรียน
3. การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล
4. การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต

5. การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) ได้เสนอตัวบ่งชี้การส่งเสริมนักเรียน ประกอบด้วย

1. การจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน ครูประจำชั้นวางแผนร่วมกัน ควรระมัดระวังคำพูด ที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางลบ หรือการต่อต้านจากผู้ปกครอง เช่น การตำหนิ นักเรียนหรือผู้ปกครอง การแจ้งข้อบกพร่องของนักเรียนในที่ประชุม

2. ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ควรใช้คำพูดที่แสดงถึงความเข้าใจในตัวนักเรียน แสดงถึงความห่วงใย ความเอาใจใส่ของครูที่มีต่อนักเรียนทุกคน

3. ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ควรนำกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้ปกครอง ตระหนักในความรับผิดชอบและต้องการปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่องของนักเรียนร่วมกับ สถานศึกษาประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อการส่งเสริมพัฒนานักเรียน

4. ร่วมวางแผนและจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของนักเรียน ควรเป็นกิจกรรมที่หลากหลายตามความสนใจของนักเรียน เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปะ เป็นต้น และติดตามผล สันติสุข สันติศาสนสุข และคณะ (2559) ได้เสนอตัวบ่งชี้การส่งเสริมนักเรียน ประกอบด้วย

1. การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom)

2. การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom meeting)

สรุปได้ว่า ตัวบ่งชี้ด้านการส่งเสริมนักเรียน ประกอบด้วย

1. วางแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนร่วมกัน

2. จัดกิจกรรมโฮมรูม

3. จัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน

4. จัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต

5. ประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อการส่งเสริมพัฒนานักเรียน

4. ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา

4.1 ความหมายของการป้องกันและแก้ปัญหา

นักวิชาการ นักการศึกษาได้เสนอความหมายของการป้องกันและแก้ปัญหา ดังนี้ กรมสุขภาพจิต (2551) ได้เสนอความหมายของการป้องกันและแก้ปัญหา หมายถึง การดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น และผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้คำแนะนำ และหาวิธีการช่วยเหลือป้องกันโดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม การป้องกันช่วยเหลือนักเรียน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552) ได้เสนอความหมายของการป้องกันและแก้ปัญหา หมายถึง การให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับ นักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือทั้งป้องกันและการแก้ไขปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม การสร้างภูมิคุ้มกัน การป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนจึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมาก ในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโต เป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) ได้เสนอความหมายของการป้องกันและแก้ปัญหา หมายถึง การดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและการแก้ไขปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม การสร้างภูมิคุ้มกัน การป้องกันและการแก้ไขปัญหาของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

สรุปได้ว่า การป้องกันและแก้ปัญหา หมายถึง การดูแลเอาใจใส่นักเรียนอย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือ โดยครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น และผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้คำแนะนำและหาวิธีการช่วยเหลือป้องกันโดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม สร้างภูมิคุ้มกัน การป้องกันและการแก้ไขปัญหาของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

4.2 ตัวบ่งชี้ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา

นักวิชาการ นักการศึกษา ได้เสนอตัวบ่งชี้การป้องกันและแก้ปัญหา ดังนี้

กรมสุขภาพจิต (2551) ได้เสนอตัวบ่งชี้การป้องกันและแก้ปัญหา ประกอบด้วย

1. การให้คำปรึกษาเบื้องต้น

1.1 ครูที่ปรึกษามีความพร้อมในการให้การปรึกษาช่วยเหลือนักเรียนด้วยความรู้สึกที่ดีต่อนักเรียน ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ โดยมีกระบวนการในการปรึกษา ดังนี้

- 1) สร้างสัมพันธภาพ
- 2) พิจารณาทำความเข้าใจปัญหา
- 3) กำหนดวิธีการและดำเนินการแก้ไขปัญหา
- 4) ยุติการปรึกษา

1.2 ครูที่ปรึกษารับการอบรมเกี่ยวกับการปรึกษาหรือวิธีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งอาจรับการอบรมจากหน่วยงานภายนอก หรือโรงเรียนจัดอบรมให้

1.3 ครูที่ปรึกษาหมั่นฝึกฝนทักษะการปรึกษาและพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ

1.4 ครูที่ปรึกษาศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการหรือความรู้เกี่ยวข้องการปรึกษา การดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. การจัดกิจกรรมเพื่อการป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของนักเรียน

2.1 ครูที่ปรึกษาสามารถคิดพิจารณากิจกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาของนักเรียน โดยใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร

2.2 ครูที่ปรึกษาสามารถคิดพิจารณากิจกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาของนักเรียน โดยใช้กิจกรรมในห้องเรียน

2.3 ครูที่ปรึกษาสามารถคิดพิจารณากิจกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาของนักเรียน โดยใช้กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน

2.4 ครูที่ปรึกษาสามารถคิดพิจารณากิจกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาของนักเรียน โดยใช้กิจกรรมซ่อมเสริม

2.5 ครูที่ปรึกษาสามารถคิดพิจารณากิจกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาของนักเรียน โดยใช้กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้เสนอตัวบ่งชี้การป้องกันและแก้ปัญหา ประกอบด้วย

1. การให้การปรึกษาเบื้องต้น เป็นการให้การช่วยเหลือเพื่อผ่อนคลายปัญหาให้ลดน้อยลง ทั้งด้านความรู้สึก ความคิด และการปฏิบัติตนของนักเรียนโดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีงามหรือพึงประสงค์ทั้งนี้ครูที่ปรึกษาจะต้องสร้างสัมพันธภาพกับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดความไว้วางใจกล้าที่จะให้ข้อมูลที่ต้องการ เพื่อครูที่ปรึกษาจะได้ให้คำแนะนำในการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

2. การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา คือ

- 2.1 การใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร
- 2.2 การใช้กิจกรรมซ่อมเสริม
- 2.3 การใช้กิจกรรมในห้องเรียน
- 2.4 การใช้กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน
- 2.5 การใช้กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) ได้เสนอตัวบ่งชี้การป้องกันและแก้ปัญหา ประกอบด้วย

1. การให้คำปรึกษาเบื้องต้น
2. การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
3. การติดตามการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
4. การประสานและช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ

สันติสุข สันติศาสนสุข และคณะ (2559) ได้เสนอตัวบ่งชี้การป้องกันและแก้ปัญหา ประกอบด้วย

1. การให้คำปรึกษาเบื้องต้น
2. การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา พิจารณาเลือกกิจกรรมใช้ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาการดำเนินการดูแลช่วยเหลือแก้ปัญหาด้วย 7 กิจกรรม
 - 2.1 การให้การปรึกษาเบื้องต้น
 - 2.2 กิจกรรมในชั้นเรียน
 - 2.3 กิจกรรมเพื่อนคู่หู
 - 2.4 กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง
 - 2.5 กิจกรรมซ่อมเสริม
 - 2.6 กิจกรรมเสริมหลักสูตร
 - 2.7 กิจกรรมการเยี่ยมบ้าน

สรุปได้ว่า ตัวบ่งชี้ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา ประกอบด้วย

1. ดำเนินการให้คำปรึกษาเบื้องต้น
2. จัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเหมาะสมกับสภาพปัญหา
3. ติดตามการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
4. ประสานและช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ

5. ด้านการส่งต่อ

5.1 ความหมายของการส่งต่อ

นักวิชาการ นักการศึกษา ได้เสนอความหมายของการส่งต่อ ดังนี้

กรมสุขภาพจิต (2551) ได้เสนอความหมายของการส่งต่อ หมายถึง การแก้ปัญหาของนักเรียนโดย ครูที่ปรึกษา ตามกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้น การส่งต่อแบ่งเป็น 2 แบบ คือ

1. การส่งต่อภายใน หมายถึง ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา เช่น ครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือ ฝ่ายปกครอง เป็นต้น

2. การส่งต่อภายนอก หมายถึง ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552) ได้เสนอความหมายของการส่งต่อ หมายถึง การช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้เป็นบทบาทหน้าที่ครูปรึกษาหรือครูคนใดคนหนึ่งเท่านั้น ความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้นหรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) ได้เสนอความหมายของการส่งต่อ หมายถึง การดำเนินการเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ต้องดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลือ ซึ่งครูที่ปรึกษาสามารถดำเนินการได้ตั้งแต่กระบวนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือการคัดกรองนักเรียนก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของปัญหาของนักเรียนในแต่ละกรณี การส่งต่อแบ่งเป็น 2 แบบ คือ

1. การส่งต่อภายใน หมายถึง ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของปัญหา เช่น ส่งต่อครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือฝ่ายปกครอง

2. การส่งต่อภายนอก หมายถึง ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก หากพิจารณาเห็นว่าเป็นกรณีปัญหาที่มีความยากเกินกว่าศักยภาพของโรงเรียนจะดูแลช่วยเหลือได้

สรุปได้ว่า การส่งต่อ หมายถึง การดำเนินการเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ต้องดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้บทบาทหน้าที่ครูปรึกษาหรือครูคนใดคนหนึ่งเท่านั้น ความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้นหรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข โดยมีการส่งต่อภายในในกรณียังสามารถช่วยเหลือในโรงเรียนได้ และส่งต่อภายนอกในกรณีเกินกว่าศักยภาพของโรงเรียนจะดูแลช่วยเหลือได้

5.2 ตัวบ่งชี้ด้านการส่งต่อ

นักวิชาการ นักการศึกษา ได้เสนอตัวบ่งชี้การส่งต่อไว้ดังนี้

กรมสุขภาพจิต (2551) ได้เสนอตัวบ่งชี้การส่งต่อ ประกอบด้วย

1. ครูที่ปรึกษาประสานงานกับครูที่ช่วยเหลือนักเรียนต่อเพื่อให้ทราบล่วงหน้าก่อน
2. ครูที่ปรึกษาสรุปข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือและวิธีการช่วยเหลือที่ผ่านมา รวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากการช่วยเหลือนั้นให้ผู้รับการช่วยเหลือนักเรียนทราบ โดยมีแบบบันทึกการส่งต่อหรือแบบประสานงานขอความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง
3. ครูที่ปรึกษาชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงความจำเป็นในการส่งต่อโดยใช้คำพูดที่สร้างสรรค์ รมณ์ดระวังมิให้นักเรียนเกิดความรู้สึกผิด กังวล หรือโกรธ เป็นต้นแต่ให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อการส่งต่อและยินดีไปพบครูที่จะช่วยเหลือตามแต่กรณีที่ครูปรึกษาพิจารณาว่าเหมาะสม
4. ครูที่ปรึกษานัดแนะวัน เวลา สถานที่นัดพบกับครูที่รับช่วยเหลือนักเรียนและส่งต่อให้เรียบร้อย
5. ครูที่ปรึกษาติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยแบ่งเป็น

2 ประเภท คือ

5.1 การส่งต่อภายใน ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของปัญหา เช่น ส่งต่อครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือฝ่ายปกครองเพื่อแก้ไขพฤติกรรม

5.2 การส่งต่อภายนอก ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก หากพิจารณาเห็นว่าเป็นกรณีปัญหาที่มีความยากเกินกว่าศักยภาพของโรงเรียนจะดูแลช่วยเหลือได้เพื่อแก้ไขพฤติกรรม

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้เสนอตัวบ่งชี้การส่งต่อ ประกอบด้วย

1. รวบรวมข้อมูลนักเรียนที่มีพฤติกรรมคงเดิมไม่ดีขึ้นหรือแย่ลงแม้ว่าครูที่ปรึกษาจะดำเนินการช่วยเหลือด้วยวิธีการใด ๆ
2. วิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา เช่น นัดให้มาพบแล้ว ไม่มาตามนัดอยู่เสมอ ให้ทำกิจกรรมก็ไม่ให้ความร่วมมือใด ๆ
3. วินิจฉัยปัญหาของนักเรียน เช่น เกี่ยวกับความรู้สึกความซับซ้อนของสภาพจิตใจ จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดและได้รับการบำบัดทางจิตวิทยาควรพิจารณาส่งต่อให้ผู้มีความรู้ความชำนาญเฉพาะทางดำเนินการให้ความช่วยเหลือต่อไป
4. ดำเนินการส่งต่อภายในในกรณีที่โรงเรียนสามารถช่วยเหลือได้ หรือส่งต่อภายนอกในกรณีที่เกินกว่าศักยภาพของโรงเรียนจะดูแลช่วยเหลือได้เพื่อแก้ไขพฤติกรรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) ได้เสนอตัวบ่งชี้การส่งต่อ ประกอบด้วย

1. ครูที่ปรึกษาประสานงานกับครูที่จะช่วยเหลือนักเรียนต่อเพื่อให้ทราบล่วงหน้า
2. สรุปข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือและวิธีการช่วยเหลือที่ผ่านมา รวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากการช่วยเหลือให้ผู้รับช่วงการช่วยเหลือนักเรียนทราบ โดยมีแบบบันทึกการส่งต่อหรือแบบประสานงานขอความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง
3. ครูที่ปรึกษาต้องชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงความจำเป็นในการส่งต่อโดยใช้คำพูดที่สร้างสรรค์ระวังมิให้นักเรียนเกิดความรู้สึกผิดกักังวลหรือโกรธแต่ให้นักเรียนเกิด

ความรู้สึที่ดีจากการส่งต่อและยินดีไปพบกับครูที่จะช่วยเหลือ

4. ครูที่ปรึกษานัดแนะวัน เวลา สถานที่นัดพบกับครูที่ช่วยเหลือนักเรียน และส่งต่อให้เรียบร้อย

5. ติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อแก้ไขพฤติกรรม สรุปได้ว่า ตัวบ่งชี้การส่งต่อ ประกอบด้วย

1. รวบรวมข้อมูลนักเรียนที่มีพฤติกรรมจากการดำเนินการช่วยเหลือ
2. สรุปข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือ และวิธีการช่วยเหลือที่ผ่านมา

3. วิจัยพฤติกรรมปัญหาของนักเรียน

4. พิจารณาการส่งต่อให้ผู้มีความรู้ความชำนาญเฉพาะทางดำเนินการให้ความช่วยเหลือต่อไป

5. ติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อแก้ไขพฤติกรรม

หลักการแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ

1. ความหมายของการประเมินโครงการ

โครงการ เพื่อเป็นการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของโครงการ

Rutman (1982 อ้างถึงใน สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2544) ให้ ความหมายของการประเมินโครงการว่า หมายถึง การใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือวิธีการวิจัย เพื่อหาข้อมูลที่เป็นจริงและมีความเชื่อถือได้ของโครงการ แล้วพิจารณาตัดสินว่าโครงการนั้น บรรลุถึงวัตถุประสงค์หรือไม่ และด้วยคุณภาพของความสำเร็จนั้นเป็นเช่นใด

Rossi & Freeman (1982 อ้างถึงใน สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2544) ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่า หมายถึง แบบแผนในการกำกับ ควบคุมการดำเนินการและการประเมินคุณค่าประโยชน์ของโครงการ

Suchman (1990 อ้างถึงใน สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2544) ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่า หมายถึง การใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือใช้เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาข้อมูลที่เป็นจริงและเชื่อถือได้เกี่ยวกับโครงการ เพื่อตัดสินใจว่าโครงการดังกล่าว ดีหรือไม่ดีอย่างไร หรือเป็นการค้นหาว่าผลของกิจกรรมที่วางไว้ในโครงการประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายของโครงการหรือไม่

เชาว์ อินโย (2553) ได้ให้ความหมาย การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินคุณค่าโดยการค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ จากชุดของกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างมีระบบประกอบการตัดสินใจ ตีค่าผลการดำเนินการนั้นว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ใช่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการ

พิสนุ พงศ์ศรี (2552) ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่า หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของโครงการในระยะหนึ่งระยะใดหรือทุกระยะ โดยนำสารสนเทศจากการวัดมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อตัดสินใจจัดทำโครงการทดลองหรือนำร่อง ปรับเปลี่ยนระดับ ขยายผล หรือยกเลิกโครงการ

แววตา พุกษา (2550) ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่า หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการปฏิบัติงานใดงานหนึ่ง แล้วนำไปวิเคราะห์ เทียบกับเกณฑ์ หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ว่า ได้ผลมากน้อยเพียงใด และข้อมูลสารสนเทศเพื่อการ ตัดสินใจเลือกที่ดีที่สุดจากทางเลือกที่มีอยู่ของผู้บริหารโครงการ

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2549) ได้ให้ความหมายการประเมินโครงการ หมายถึง การ ตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อีกนัยหนึ่งการประเมินเป็นกระบวนการให้ได้มาซึ่งสารสนเทศ สำหรับการตัดสินคุณค่าของโปรแกรมการศึกษาผลผลิต กระบวนการ จุดมุ่งหมายของโครงการหรือโปรแกรม หรือทางเลือกต่างๆ ที่ออกแบบนำไปปฏิบัติให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือโปรแกรมหรือ ทางเลือกต่าง ๆ ที่ออกแบบนำไปปฏิบัติข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้สารสนเทศเพื่อตัดสินคุณค่า ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะผลการประเมินมีความเฉพาะสูงมากที่แตกต่างกับผลการวิจัยที่มีความเป็น สากสูง

พิสนุ พงศ์ศรี (2552) ได้ให้คำจำกัดความ คำว่า โครงการ มีลักษณะเฉพาะที่จัดทำ ขึ้นเพื่อเสริมการดำเนินงานในสภาพปกติโดยมีจุดหมาย เป้าหมาย กิจกรรม และระยะเวลาสิ้นสุดที่ แน่นนอน และจะไม่ทำซ้ำซ้อนอีก ซึ่งอาจยกเว้นถ้ามีการปรับให้ต่างจากเดิม ซึ่งโครงการไม่ใช่งาน ประจำตามปกติที่มีลักษณะเป็นโปรแกรมที่กำหนดไว้ตลอดแต่จะช่วยเสริมงานปกติให้บรรลุ จุดมุ่งหมายได้

จากที่นักวิชาการได้กล่าวมาแล้วนั้นสรุปได้ว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน รวมถึงผลกระทบเพื่อ เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ

2. ความสำคัญของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการเป็นกลยุทธ์สำคัญอย่างหนึ่งในการบริหารจัดการโครงการ เพราะ เป็นการตรวจสอบขั้นตอนการดำเนินงานที่ปฏิบัติอยู่และผลสำเร็จ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคที่อาจ เกิดขึ้น ดังที่นักการศึกษา นักประเมินได้กล่าวถึงความสำคัญของการประเมินโครงการ ดังนี้

พิสนุ พงศ์ศรี (2552)

1. เป็นแนวทางหรือวิธีการที่จะนำไปสู่ปรากฏการณ์ ที่ต้องการจะให้เกิดขึ้นใน อนาคตอย่างมีระบบ โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และกิจกรรมต่าง ๆ ไว้
2. ทำให้การกำหนดลำดับขั้นของกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะต้องทำให้ต่อเนื่องสอดคล้อง กัน อย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัดทรัพยากรต่าง ๆ และมีประสิทธิผล
3. ทำให้เกิดการประสานระหว่างผู้ปฏิบัติงานหรือหน่วยงานในการปฏิบัติที่ เกี่ยวข้อง ไม่ให้กิจกรรมบางอย่างขาดหายไปหรือซ้ำซ้อน
4. ทำให้เกิดการประเมินผลอย่างมีขั้นตอนและมีคุณภาพที่ดี ทำให้ได้สารสนเทศ จากการประเมินที่เป็นประโยชน์

ถวัลย์ มาศจรัส และเชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์ (2547) ได้สรุปว่า การประเมินโครงการ มีความสำคัญ 7 ประการ ดังนี้

1. สร้างสรรค์โครงการที่มีคุณภาพ โครงการต่างๆ มีจำนวนมากหากนำมาปฏิบัติทุกแผนโครงการ คงจำกันไม่ไหว ไม่ทันเวลา จึงต้องมีการกลั่นกรองโครงการที่มีอยู่ที่พอทำได้การประเมินจะมีความสำคัญมากที่จะช่วยให้เกิดการวิเคราะห์ที่ตัดสินใจในความเป็นไปได้ของโครงการ ทำให้ได้โครงการที่มีคุณภาพเมื่อดำเนินการแล้วเกิดประโยชน์คุ้มค่า

2. ป้องกัน แก้ไขปัญหาอุปสรรคได้ดี เมื่อเริ่มต้นโครงการ หากมีการประเมินสภาพปัญหา ที่อาจเป็นข้อจำกัดของการทำงาน จะทำให้คาดการณ์ได้ว่าปัญหาอุปสรรคใดอาจเกิดขึ้นได้ ทำให้สามารถหาแนวทางที่จะป้องกันไม่ให้เกิดขึ้น และในระหว่างที่ปฏิบัติงานตามแผน หากมีการประเมินอย่างต่อเนื่อง จะทำให้ทราบผลสำเร็จและความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ในทุกขั้นตอน ทำให้ทราบว่ามิอะไร สิ่งใดเกิดขึ้น เกิดขึ้นเพราะเหตุใด ผู้รับผิดชอบสามารถนำสิ่งที่ได้เป็นผลสำเร็จเป็นสิ่งที่ดีไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงานต่อไป และสิ่งใดที่เป็นปัญหาหรือสิ่งใดไม่มีผู้รับผิดชอบก็สามารถที่จะขจัดหรือหาแนวทางแก้ไข เพื่อให้โครงการดำเนินไปสู่เป้าหมายอย่างราบรื่นและเกิดผลดี

3. บริหารงานอย่างมีคุณภาพ การประเมินทำให้ผู้บริหารทราบข้อมูลต่าง ๆ ของการทำงานกับข้อมูลที่เป็นผลสำเร็จและความล้มเหลว ข้อมูลที่เป็นส่วนเสริมงานและส่วนผลักดันให้งานตกต่ำ ทำให้ผู้บริหารสามารถพิจารณาใคร่ครวญ ตัดสินใจสั่งการในการดำเนินงานได้อย่างถูกต้องเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงาน

4. ใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์อย่างประหยัด กระทบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ มุ่งหวังที่จะใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า มีผลงานที่ออกมาได้ผลมากกว่าทรัพยากรที่ลงทุนไป การประเมิน ช่วยให้ทราบว่าโครงการนั้น ใช้ทรัพยากรไปมากน้อยเท่าไร และผลงานที่ออกมามีปริมาณคุณค่ามากน้อยเพียงไร คุ้มค่าต่อการลงทุนหรือไม่ และสมควรที่จะทำต่อไปหรือไม่

5. ทำให้ทราบผลการปฏิบัติงาน งานทุกชนิดเมื่อได้ไปแล้วผู้ปฏิบัติทุกคนย่อมต้องการที่จะทราบผลการทำงานนั้น ต้องการทราบความก้าวหน้างานที่ได้ทำไปแล้วมีสิ่งใดที่เพิ่มขึ้นมา ตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ และเมื่อสิ้นสุดการทำงานแล้วผลลัพธ์ที่ออกมาเป็นอย่างไร มีผลดีสัมฤทธิ์ผลมีปริมาณมากพอกับสิ่งที่ป้อนเข้าไปหรือไม่ การประเมินจะช่วยให้ทราบถึงผลการปฏิบัติงาน เพื่อนำไปแก้ไขปรับปรุงใหม่ให้ดีกว่าเดิม

6. ก่อให้เกิดการพัฒนา การพัฒนาถือได้ว่าเป็นการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าให้แก่ องค์การ บุคคล และสังคม โครงการเพื่อการพัฒนาต่างๆ นั้นมุ่งที่จะให้เกิดการพัฒนาต่อองค์การต่อบุคคลและสังคมทั้งนั้น การประเมินโครงการจะช่วยให้เกิดการวิเคราะห์พิจารณาแนวทางการพัฒนาที่ดี และเมื่อทำโครงการแล้วมีสิ่งใดที่ต้องได้รับการพัฒนาที่ดีที่สุด ซึ่งก็ต้องอาศัยการประเมินที่มีคุณภาพ

7. ผลการรายงานน่าเชื่อถือ การรายงานการประเมินโครงการ เป็นภาระหน้าที่อย่างหนึ่งของผู้รับผิดชอบงานที่ต้องทำให้ผู้รับผิดชอบหน่วยเหนือทราบ เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนต่อไป รายงานที่น่าเชื่อถือ มีเหตุผลผล จึงจะสามารถชี้แจง จูงใจให้โครงการกระทำต่อไปได้รับการสนับสนุน การที่จะทำให้รายงานโครงการถูกต้องน่าเชื่อถือได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยการประเมิน เข้ามาช่วย เพื่อให้ได้ข้อมูลมาวิเคราะห์ตัดสินคุณค่าของงานที่กระทำลงไปว่าดีหรือไม่อย่างไร อันจะทำให้ผู้รับผิดชอบระดับสูงพิจารณาตัดสินสนับสนุนโครงการนั้นต่อไป

3. รูปแบบในการประเมินโครงการ

ในการศึกษาเชิงประเมินโดยทั่วไปมีหลายรูปแบบ เช่น รูปแบบของสเตค (Stake) สตัฟเฟิลบีม (Stufflebam) ไทเลอร์ (Tyler) โพรวีส (Provous) เป็นต้น ซึ่งแต่ละรูปแบบจะแตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสมของโครงการที่จะประเมิน ซึ่งนักประเมินจะเป็นผู้เลือกพิจารณารูปแบบตามความต้องการ เพื่อให้ได้ผลการประเมินตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถและความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้รูปแบบต่าง ๆ ของผู้ประเมินด้วยมีผู้กล่าวถึงรูปแบบการประเมินโครงการไว้หลายท่าน ดังนี้

สมคิด พรหมจ้อย (2552) กล่าวถึงรูปแบบการประเมินโครงการแนวทางเดียวกันว่าการประเมินสิ่งใดสิ่งหนึ่งผู้ประเมินจะต้องพิจารณาว่าจะประเมินได้อย่างไรจึงจะทำให้ผลประเมินถูกต้องตามสภาพความเป็นจริง ครอบคลุมและตอบสนองความต้องการของผู้ที่จะใช้ผลการประเมินซึ่งจะต้องทันเวลาด้วยการสังเคราะห์รายงานการประเมินทั้งหลายแยกการประเมินโครงการได้ 3 รูปแบบคือ

1. แบบประเมินเชิงสำรวจ แบบประเมินแนวนอนจะเป็นการสำรวจสิ่งต่าง ๆ ที่จะช่วยในการประเมิน เช่น การวิเคราะห์ตัวโครงการเพื่อประเมินความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมายของโครงการกับกิจกรรมในโครงการ การวิเคราะห์เอกสารเป็นวิธีการหลักที่ใช้ในการประเมินตามแนวการสำรวจจากความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้อง จุดอ่อนของการใช้รูปแบบการประเมินเชิงสำรวจ คือการเก็บข้อมูลเชิงความคิดเห็นให้มีการตรวจสอบซึ่งกันและกันและพยายามประเมินจากหลักฐานหรือเอกสารที่มีอยู่เป็นสำคัญ

2. แบบประเมินเชิงทดลอง เป็นการประเมินโดยอาศัยแบบการทดลอง ในการวิจัยแบบ ทดลองที่นิยมใช้กันมากเป็นแบบกลุ่มเดียว เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้น โดยเปรียบเทียบผลที่ได้ทดลอง การประเมินรูปแบบนี้มีจุดอ่อนค่อนข้างมาก ซึ่งอาจแก้ไขโดยอาศัยแบบทดลองที่มี 2 กลุ่มคือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แต่ผลที่เกิดขึ้นก็ยังเป็นที่น่าสงสัยว่าเปรียบเทียบกันได้จริงหรือไม่ ต้องระมัดระวังปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยการประเมินด้วยวิธีทดลอง ทำให้ผลการประเมินที่ได้เน้นผลการทดลองมากเกินไป ผลการประเมินมีผลกระทบต่อปรับปรุงกิจกรรมและดำเนินการต่าง ๆ น้อย

3. แบบประเมินตามรูปแบบการประเมิน นักประเมินได้พัฒนารูปแบบการประเมินขึ้น เพราะรูปแบบในการประเมินจะเป็นเครื่องชี้ทิศทางว่าการประเมินจะเกี่ยวข้องกับอะไรบ้างและในการเลือกรูปแบบประเมิน จะต้องเลือกให้สอดคล้องกับความจำเป็นหรือความต้องการของผู้ ต้องการให้ผลประเมินรูปแบบส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกัน ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต เป็นแก่นในการเสนอรูปแบบ

เยาวดี ราชชัยกุล (2551) ได้กล่าวถึงรูปแบบการประเมินว่าในการใช้รูปแบบการประเมินนั้นควรคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมิน คือ การให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ ดังนั้นจึงจำเป็น อย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ

2. ชนิดของการตัดสินใจที่แตกต่างกัน ต้องออกแบบการประเมินที่แตกต่างกัน และควรใช้รูปแบบการประเมินที่มีประสิทธิผลและเป็นรูปแบบทั่ว ๆ ไป

3. ในกรณีที่รูปแบบการประเมินมีความแตกต่างกันในด้านเนื้อหา ควรใช้ขั้นตอนของการติดตามผลคือ การวิเคราะห์การรวบรวม และการนำเสนอ

4. การตัดสินใจประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้คือ ขั้นตอนการวิเคราะห์การออกแบบเลือก และปฏิบัติจึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยข้อมูลจากการประเมิน ดังนั้นจึงต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างนักประเมินและตัดสินใจ

5. เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบในการตัดสินใจ การออกแบบประเมินจึงควรคำนึงถึงเกณฑ์ที่มี ความตรงภายใน ความตรงภายนอก ความเที่ยงและความเป็นปรนัย

6. การประเมินทำเป็นกระบวนการต่อเนื่องเป็นวัฏจักรใช้กับโครงการที่เป็นระบบ เซาว์ อินโย (2553) กล่าวว่า มีผู้เสนอความคิดเกี่ยวกับรูปแบบในประเมินไว้มากมายหลายรูปแบบแต่ละแบบมีแนวคิด ทฤษฎีเหตุผลและวิธีการประเมิน ที่มีผู้นำไปใช้เป็นแบบอย่าง (model) ในการประเมินสภาพการณ์ของปัญหาที่จะประเมินต่าง ๆ กันไป เพียงแนวคิดเท่านั้นในเชิงปฏิบัติจะดัดแปลงปรับปรุงแนวคิดและวิธีการให้สอดคล้องกับความเหมาะสม และสภาพปัญหาของการประเมินแต่ละโครงการ

อุทุมพร จามรมาน และคณะ (2553) กล่าวถึง รูปแบบของการประเมินโครงการว่า หมายถึง กรอบและแนวคิดที่สำคัญเกี่ยวกับปัจจัยนำเข้า กระบวนการและวิธีการ ประเมินผล รูปแบบการประเมินผลโครงการแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. รูปแบบที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก กล่าวคือ ในการประเมินโครงการจะยึดถือเป้าหมาย หรือจุดมุ่งหมายเป็นสำคัญ ได้แก่ รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler) และรูปแบบของแฮมมอนด์ (Hammond)

2. รูปแบบที่ยึดหลักเกณฑ์ภายนอกเป็นหลักเป็นรูปแบบที่ใช้ตัดสินคุณค่า ได้แก่ รูปแบบการประเมินของสคริฟเวน (Scriven) และรูปแบบของสเตค (Stake)

3. รูปแบบการประเมินที่ยึดเกณฑ์ภายในเป็นหลัก ได้แก่ รูปแบบการประเมินโครงการของสมาคมชาวภาคเหนือของอเมริกา

4. รูปแบบที่ช่วยในการตัดสินใจ เป็นรูปแบบการประเมินโครงการที่ช่วยในการหาข้อมูลเพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ได้แก่ รูปแบบการประเมินของอัลคิน (Alkin) รูปแบบการประเมินของโพรวัส (Provus) และรูปแบบการประเมินของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) รูปแบบการประเมินเกิดขึ้นจากการที่นักประเมินต่างพยายามมุ่งที่เสนอสูตรสำเร็จต่าง ๆ ในการดำเนินการประเมินโครงการ ทั้งนี้เพื่อความสะดวกและสามารถเลือกใช้ได้อย่างเหมาะสม รูปแบบการประเมิน (evaluation model) เป็นกรอบความคิดหรือแบบแผนที่แสดงให้เห็นถึง ขั้นตอนหรือกระบวนการของการประเมินซึ่งอาจมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อตกลงเบื้องต้นของการประเมิน ซึ่งจะมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวางแผนการประเมิน แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจ (decision-oriented evaluation model) เป็น รูปแบบการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล สารสนเทศสำหรับใช้ในการตัดสินใจ เกี่ยวกับโครงการนั้นๆ ได้แก่ รูปแบบการประเมินของ Alkin, Stufflebeam, Hammond และ Welch

2. รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินคุณค่า (judgmental evaluation models) เป็นรูปแบบการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล สารสนเทศสำหรับกำหนดและวินิจฉัย คุณค่าของโครงการนั้น ๆ ได้แก่ รูปแบบการประเมินของ Scriven, Stake และ Provus

3. รูปแบบการประเมินที่เน้นจุดมุ่งหมาย (objective centered evaluation models) เป็น รูปแบบการประเมินที่เน้นการตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นจากโครงการว่าบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด ไว้มากน้อยเพียงใด ได้แก่ รูปแบบการประเมินของ Tyler, Cronbach และ Kirkpatrick จากรูปแบบการประเมินโครงการ พบว่ามีหลากหลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบแตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสมกับโครงการที่จะประเมิน จึงเป็นหน้าที่ของผู้ประเมินในการเลือกรูปแบบในการประเมินให้เหมาะสมกับโครงการ เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่มีคุณค่าเชื่อถือได้ต่อไป ซึ่งในการประเมินโครงการการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร ครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ประยุกต์ใช้รูปแบบจำลองชิปของ Stufflebeam ซึ่งเป็นการประเมินที่เน้นการตัดสินใจ มาใช้ในการศึกษาเนื่องจากเป็นรูปแบบการประเมินที่สามารถครอบคลุมในการประเมินโครงการในทุกด้านหลังโครงการได้สิ้นสุดแล้ว

4. ประโยชน์ของการประเมินโครงการ

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2549) ให้ความเห็นว่า การประเมินโครงการจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารโครงการ 4 ประการ ดังนี้

1. การประเมินเป็นเครื่องมือของการรับรองคุณภาพในการให้บริการ ถึงแม้จะไม่สามารถประกันผลสัมฤทธิ์ขั้นสูงสุดของโครงการได้ แต่ก็สามารถจะรับรองคุณภาพของการให้บริการ ใน ระดับหนึ่งได้ ด้วยเหตุนี้องค์กรที่เป็นเจ้าของโครงการต่างๆ จำนวนมาก จึงเห็นความจำเป็นที่ต้องใช้วิธีประเมินโครงการเพื่อให้เป็นที่ยอมรับและเป็นที่น่าเชื่อถือจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจากประชาชนทั่วไปด้วย

2. การประเมินช่วยให้ผู้สนับสนุนด้านเงินทุนได้รับทราบปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานของโครงการ โดยอาศัยหลักฐานเชิงประจักษ์จากสภาพการณ์ที่เป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการที่จัดขึ้นเพื่อการกุศล เช่น โครงการอาหารกลางวันสำหรับเด็กนักเรียนที่ด้อยโอกาสจากการประเมินโครงการดังกล่าว ย่อมทำให้ทราบว่าทุนที่ได้รับการสนับสนุนจากโครงการนี้ มีจำนวนเพียงพอหรือไม่ เด็กนักเรียนที่เข้ารับบริการจากโครงการประเภทนี้ มีความรู้สึกพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจในด้านใดบ้าง ทั้งนี้เพื่อจะได้หาทางปรับปรุงหรือแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้นในโอกาสต่อ ๆ ไป

3. การประเมินช่วยให้ได้ข้อมูลซึ่งเป็นสารสนเทศที่มีคุณค่าสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ หน่วยงานที่ต้องพิจารณาจัดสรรเงินทุนเพื่อให้การสนับสนุนโครงการ เช่น สำนักงบประมาณ แผ่นดิน เป็นต้น จะเห็นได้ว่า ก่อนที่จะมีการอนุมัติงบประมาณให้แก่โครงการใด ๆ ทางสำนัก งบประมาณแผ่นดินก็มักจะขอข้อมูลสารสนเทศที่เป็นผลการประเมินจากหน่วยงาน ซึ่งจัดทำโครงการเหล่านั้นไปประกอบการพิจารณาด้วยเสมอ ทั้งนี้เพื่อให้การจัดสรรเงินงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ลดคำวิพากษ์วิจารณ์ และสอดคล้องกับความต้องการที่เป็นจริง

4. การประเมินช่วยชี้ให้เห็นความสำคัญของแต่ละโครงการตามลำดับก่อนหลัง โดยสามารถจะทราบได้ว่า โครงการใดมีความจำเป็นเร่งด่วนกว่ากัน ทั้งนี้เพื่อช่วยแก้ปัญหาในการคัดเลือกโครงการ ตลอดจนช่วยลดความกดดันจากอำนาจทางการเมือง อันเนื่องมาจากโครงการมีจำนวนมาก

(ทั้งจากการขยายโครงการและโครงการที่ต่อเนื่อง) แต่เงินทุนสนับสนุน มีจำนวนจำกัด ดังนั้นการประเมินโครงการต่าง ๆ อย่างมีระบบและครบทุกขั้นตอนจะทำให้ได้ ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่น่าเชื่อถือ ซึ่งจะช่วยให้มั่นใจได้ว่า โครงการใดควรจะได้รับพิจารณาให้การสนับสนุนก่อน และโครงการใดควรจะให้การสนับสนุนในลำดับถัดไป เป็นต้น ตัวอย่างที่ค่อนข้างชัดเจนในเรื่องนี้ก็คือ การที่สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการแหล่งน้ำขนาดเล็กในส่วนภูมิภาคไว้อย่างเป็นระบบ โดยสามารถชี้ชัดได้ว่า ท้องถิ่นใดมีความเดือดร้อนหรือมีความต้องการในเรื่องนี้มากเป็นอันดับที่ 1, 2 และ 3 ตามลำดับ ข้อมูลทำนองนี้ เมื่อนำมาพิจารณาร่วมกับข้อมูลอื่น ๆ ของโครงการ ก็ย่อมจะเป็นสารสนเทศที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการตัดสินใจที่จะให้การสนับสนุนโครงการเพื่อจัดหาแหล่งน้ำ ของท้องถิ่นใดตามลำดับก่อนหลังได้อย่างเหมาะสม และตรงตามความต้องการของประชาชน ผู้ประสบปัญหาอย่างแท้จริง

ณรงค์ นันทวรรณนะ (2547) ได้สรุปประโยชน์ของการประเมินโครงการ ดังนี้

1. ช่วยให้แผนมีความชัดเจน โดยบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและรับรู้ถึงปัญหาต่างๆ ร่วมกัน
2. ช่วยให้การปฏิบัติตามแผนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้จัดและใช้ทรัพยากรได้อย่างเหมาะสมในการปฏิบัติงานรวมทั้งมีรายละเอียดขั้นตอน ๆ ในการใช้ได้ชัดเจน
3. ช่วยลดความซ้ำซ้อนตามภารกิจของหน่วยงานย่อยในองค์การซึ่งจะส่งผลให้ลดหรือ ขจัดความขัดแย้ง ทำให้บุคลากรมีความสามัคคีเพราะได้ปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับภารกิจตามความรู้ความสามารถ
4. สร้างความมั่นใจให้ทั้งฝ่ายจัดทำและฝ่ายปฏิบัติตามแผน
5. สามารถควบคุมแผนได้ง่าย เพราะมีการจัดแยกงานออกเป็น ส่วนๆ ตามลักษณะเฉพาะ

สำราญ มีแจ้ง (2544) ยังได้สรุปว่า การประเมินโครงการทางการศึกษาให้คุณค่า 7 ประการ ดังนี้

1. ช่วยชี้ให้เห็นว่าจุดประสงค์ของการดำเนินงานนั้นเหมาะสมและเป็นไปได้เพียงใด การดำเนินงานหรือโครงการใดๆ จะต้องมีการกำหนดจุดประสงค์ของการดำเนินงาน การประเมินจะเป็นตัวช่วยชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการนี้และการดำเนินงานนั้นมีความเป็นไปได้ เพียงใด
2. ทำให้ทราบว่า การดำเนินงานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ การประเมินโครงการนั้น นอกจากประเมินส่วนอื่น ๆ เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าได้ดำเนินงานไปแล้วได้ผลตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ซึ่งเป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ
3. กระตุ้นให้มีการเร่งรัดปรับปรุงการดำเนินงาน การประเมินจะเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้ดำเนินงานมีการเร่งรัดและปรับปรุงการดำเนินงานเมื่อพบข้อบกพร่องในการดำเนินงาน
4. ช่วยให้เห็นข้อบกพร่องในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน ซึ่งจะใช้เป็นหลักในการปรับปรุงการดำเนินงานการประเมินการดำเนินงานทุกขั้นตอนจะทำให้พบข้อบกพร่อง
5. ช่วยควบคุมการดำเนินงานให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นการลดความสูญเสียเปล่าในการใช้ทรัพยากร ผู้ดำเนินงานบางคน บางครั้งมักไม่ปฏิบัติหน้าที่ให้ดีและเต็มความสามารถ ซึ่งการประเมินจะช่วยควบคุมการดำเนินงานให้มีคุณภาพได้

6. ช่วยให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้บริหาร ในด้านการดำเนินงานผู้บริหารต้องการทราบข้อมูลทุกแง่มุมของผลจากการประเมิน ซึ่งผู้บริหารจะได้นำไปพิจารณาวินิจฉัยและตัดสินใจสั่งการได้ถูกต้อง

7. ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวิธีการดำเนินงานที่เหมาะสมในครั้งต่อ ๆ ไป การประเมินผลโครงการที่ดำเนินในปัจจุบันจะทำให้ทราบถึงข้อดีและข้อบกพร่องต่าง ๆ ของวิธีการดำเนินงาน ซึ่งจะเป็นแนวทางในการแก้ไขที่จะดำเนินโครงการประเภทนี้ต่อไป

รัตนะ บัวสนธ์ (2540) ได้อธิบายประโยชน์ของการประเมินโครงการในด้านวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ไว้หลายประการ คือ

1. เพื่อช่วยในการตัดสินใจนำโครงการไปใช้ซึ่งได้แก่ การประเมินว่า โครงการที่จัดทำขึ้นนั้นมีความจำเป็นมากน้อยหรือมีความเหมาะสมผลหรือไม่ มีความเป็นไปได้หรือคุ้มค่ากับเงินทุนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพียงไร โครงการเป็นที่ต้องการสำหรับกลุ่มเป้าหมายจะได้รับการสนับสนุนแค่ไหน รวมทั้งขนาดและขอบเขตการนำโครงการไปใช้กว้างหรือแคบ เป็นต้น ข้อมูลจากการประเมิน เหล่านี้จะช่วยในการนำมาประมวลสรุปตัดสินใจ สำหรับผู้บริหารหรือแหล่งทุนที่จะตัดสินใจอนุมัติ การนำโครงการดังกล่าวไปดำเนินการใช้ต่อไป

2. เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการโดยต่อเนื่องต่อไป หรือการขยาย โครงการและการรับรองโครงการซึ่งได้แก่ การประเมินภายหลังจากโครงการได้ดำเนินการเสร็จสิ้นตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ เป็นการประเมินเพื่อจะรู้ว่าโครงการดังกล่าวยังมีความจำเป็นต้องจัดให้มีอยู่อีกต่อไปหรือไม่ ผลที่ได้จากการดำเนินโครงการได้รับผลตอบแทนคุ้มค่ากับทุนที่สูญเสียไปมากน้อยเพียงใด และโครงการที่ดำเนินการไปนั้นก่อให้เกิดผลข้างเคียง (side effects) ทั้งทางบวกและทางลบหรือไม่

3. เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงการ ซึ่งเป็นการประเมินเมื่อโครงการได้มีการนำไปดำเนินการใช้ระยะหนึ่ง หรือเป็นการประเมินในช่วงการดำเนินโครงการนี้โดยทำการประเมินเพื่อที่จะปรับปรุงส่วนต่าง ๆ ของโครงการอันได้แก่

3.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อที่จะรู้ว่าวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้นั้น เมื่อมีการดำเนินโครงการแล้ว มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ หรือได้รับการยอมรับสนับสนุนร่วมมือจากกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์มากขึ้น เพียงใด

3.2 เนื้อหาของโครงการ เป็นการพิจารณาว่าเนื้อหาสาระหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในโครงการมีความครอบคลุมเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ ลำดับขั้นตอนของกิจกรรมเป็นไปตามลำดับที่จะเอื้อต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการเพียงไร นอกจากนั้นยังพิจารณาอีกว่าเนื้อหาสาระของโครงการดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับภูมิหลัง หรือพื้นเพเดิมของกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการจากโครงการมากน้อยเพียงใด

3.3 วิธีการดำเนินโครงการโดยพิจารณาว่าโครงการที่กำลังดำเนินการอยู่นั้นมีกลุ่มเป้าหมายร่วมโครงการเป็นจำนวนเท่าไร ครบหรือไม่ครบตามที่กำหนดไว้โครงการมีผู้ร่วมงานเพียงพอหรือไม่เท่าไร โครงการมีการดำเนินงานหรือดำเนินกิจกรรมเป็นอย่างไร กลุ่มเป้าหมาย ผู้ร่วมโครงการได้รับการเสริมแรง หรือการสร้างแรงจูงใจอย่างไร เป็นต้น

3.4 สภาวะแวดล้อมของโครงการ หมายถึงการพิจารณาเกี่ยวกับนโยบายทางการเมืองหรือทางการบริหารของผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการว่าให้การสนับสนุนการดำเนินโครงการหรือไม่อย่างไร สัมพันธภาพระหว่างผู้ร่วมงานในโครงการมีลักษณะเช่นไร ชัดแย้งกันหรือไม่ เป็นอุปสรรคต่อการที่จะดำเนินการต่อไปเพียงใด ทรัพยากรสนับสนุนอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินโครงการมีเพียงพอมากน้อยเพียงใด ตลอดกระทั่งการยอมรับหรือให้การสนับสนุนและการต่อต้านของสาธารณะที่มีต่อโครงการเป็นไปในทิศทางใด เป็นต้น

4. เพื่อที่จะได้รับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการให้ความสนับสนุนโครงการจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ การพิจารณาความสนับสนุนโครงการสาธารณชน การเมือง แหล่งเงินทุน รวมทั้งนักวิชาชีพอื่น ๆ โดยต้องการรู้ว่า แหล่งดังกล่าวนี้มีแหล่งใดบ้างให้การสนับสนุนโครงการอย่างแท้จริง เมื่อมีการดำเนินโครงการอยู่ในขณะนั้น

5. เพื่อที่จะได้รับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการขัดขวางต่อต้านโครงการจากแหล่งต่าง ๆ ในทาง ตรงกันข้ามกับวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการในข้อที่สี่ นอกจากเราจะต้องรู้ถึงแหล่งที่ให้การสนับสนุนโครงการแล้ว ในการดำเนินโครงการใด ๆ ก็ตาม บางครั้งโครงการดังกล่าวนั้นก็ จะได้รับการขัดขวางต่อต้าน ทำให้การดำเนินโครงการไม่อาจเป็นไปได้โดยสะดวก และวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้อาจจะไม่ได้รับการตอบสนอง ดังนั้น การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อพิจารณาว่า แหล่งใดบ้างที่ขัดขวางโครงการจึงเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้เพื่อจะได้หาทางแก้ไข ปรับปรุงให้ดำเนินโครงการให้มีความเป็นไปได้โดยสะดวกต่อไป

6. เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการพื้นฐานต่าง ๆ ซึ่งหมายถึง การได้รับความรู้ ความเข้าใจในพื้นฐานอื่นที่นอกเหนือจากความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการที่ทำการประเมิน แต่ทว่ามีผลต่อโครงการ ได้แก่ พื้นฐานด้านการศึกษา ด้านจิตวิทยา ด้านสังคมวิทยา และด้าน เศรษฐกิจ เป็นต้น

สมคิด พรหมจ้อย (2550) ได้สรุปประโยชน์ของการประเมินโครงการไว้ ดังนี้

1. ช่วยให้ข้อมูลและสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน โครงการ ตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ ตลอดจน ตรวจสอบความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

2. ช่วยทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน

3. ช่วยในการจัดหาข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินโครงการ

4. ช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จ และความล้มเหลวของโครงการเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจและวินิจฉัยว่าจะดำเนินโครงการในช่วงต่อไปหรือไม่ จะยกเลิกหรือขยายการดำเนินโครงการต่อไป

5. ช่วยให้ได้ข้อมูลที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการว่าเป็นอย่างไร

6. เป็นแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติโครงการเพราะการประเมินโครงการด้วยตนเองจะทำให้ผู้ปฏิบัติงาน ได้ทราบผลการดำเนินงาน จุดเด่น จุดด้อย และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุง และพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของการประเมินโครงการจึงเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ทราบถึงข้อมูล ดำเนินงานตามโครงการทั้งด้านความสำเร็จ ด้านอุปสรรคการดำเนินงาน และช่วยในการตัดสินใจที่จะดำเนินการต่อไปมากยิ่งขึ้น

รูปแบบการประเมิน CIPP ของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam)

1. การประเมิน CIPP ของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam)

Stufflebeam, D. L. (2003) แนวคิดการประเมินผลการศึกษาศึกษาของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) ในปี ค.ศ.1971 สตัฟเฟิลบีมและคณะ ได้เขียนหนังสือทางการประเมินออกมาหนึ่งเล่ม ชื่อ "Educational Evaluation and decision Making" หนังสือเล่มนี้ได้เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง เพราะให้ แนวคิดและวิธีการทางการวัดและประเมินผล ได้อย่าง น่าสนใจและทันสมัยด้วย นอกจากนี้ สตัฟเฟิลบีมก็ได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับการประเมินและรูปแบบ ของการประเมินอีกหลายเล่มอย่างต่อเนื่อง จึงกล่าวได้ว่า ท่านผู้นี้เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนา ทฤษฎีการประเมิน จนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในปัจจุบัน เรียกว่า CIPP Model เป็นการประเมินที่เป็น กระบวนการต่อเนื่อง มีจุดเน้นที่สำคัญ คือ ใช้ควบคู่กับการบริหารโครงการ เพื่อหาข้อมูลประกอบการ ตัดสินใจอย่าง ต่อเนื่องตลอดเวลา วัตถุประสงค์การประเมิน คือ การให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ เน้นการ แบ่งแยกบทบาทของการทำงานระหว่าง ฝ่ายประเมินนักเรียน ฝ่ายบริหารออกจากกันอย่าง เด่นชัด กล่าวคือ ฝ่ายประเมินมีหน้าที่ระบุจุดหาและนำเสนอสารสนเทศให้กับฝ่ายบริหาร ส่วนฝ่าย บริหารมีหน้าที่เรียกหาข้อมูล และนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจเพื่อการดำเนิน กิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี ทั้งนี้เพื่อป้องกันการมีอคติในการประเมินและแบ่งประเด็นการ ประเมินผลออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การประเมินด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation: C) เป็นการ ประเมินให้ได้ข้อมูลสำคัญ เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ความเป็นไปได้ของ โครงการ เป็นการตรวจสอบว่าโครงการที่จะทำสนองปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่แท้จริง หรือไม่ วัตถุประสงค์ของโครงการชัดเจน เหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายขององค์การ หรือ นโยบายหน่วย เหนือหรือไม่ เป็นโครงการที่มีความเป็นไปได้ในแง่ของโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ หรือไม่ เป็นต้น

การประเมินสภาวะแวดล้อมจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องโครงการควรจะทำใน สภาพแวดล้อมใด ต้องการจะบรรลุเป้าหมายอะไร หรือต้องการบรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะอะไร เป็นต้น

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้นหรือปัจจัยป้อน (Input Evaluation: I) เป็นการ ประเมินเพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของโครงการ ความเหมาะสม และความพอเพียงของ ทรัพยากรที่จะใช้ ในการดำเนินโครงการ เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เวลา รวมทั้ง เทคโนโลยีและ แผนการดำเนินงาน เป็นต้น การประเมินผลแบบนี้จะทำโดยใช้เอกสารหรืองานวิจัยที่ มีผู้ทำไว้แล้ว หรือใช้วิธีการวิจัยนำร่องเชิงทดลอง (Pilot Experimental Project) ตลอดจนอาจให้ ผู้เชี่ยวชาญมาทำงานให้ อย่างไรก็ตาม การประเมินผลนี้จะต้องสำรวจสิ่งที่มีอยู่เดิมก่อนว่ามีอะไรบ้าง และตัดสินใจว่าจะใช้ วิธีการใด ใช้แผนการดำเนินงานแบบไหน และต้องใช้ทรัพยากรจากภายนอก หรือไม่

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) เป็นการประเมินระหว่าง การดำเนินงานโครงการ เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการ ที่ใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการตรวจสอบกิจกรรม เวลา ทรัพยากรที่ใช้ในโครงการ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการโดยมีการบันทึกไว้ เป็นหลักฐานทุกขั้นตอนการประเมินกระบวนการนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการค้นหา จุดเด่น หรือจุดแข็ง (Strengths) และจุดด้อย (Weakness) ของนโยบาย/แผนงาน/โครงการ มักจะไม่สามารถ ศึกษาได้ภายหลังจากสิ้นสุดโครงการแล้ว การประเมินกระบวนการจะมีบทบาทสำคัญในเรื่องการให้ ข้อมูลย้อนกลับเป็นระยะ ๆ เพื่อการตรวจสอบการดำเนินของโครงการโดยทั่วไป การประเมิน กระบวนการมีจุดมุ่งหมาย คือ

3.1 เพื่อการหาข้อบกพร่องของโครงการ ในระหว่างที่มีการปฏิบัติการหรือการ ดำเนินงานตามแผนนั้น

3.2 เพื่อหาข้อมูลต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของ โครงการ

3.3 เพื่อการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการดำเนินงานของโครงการ

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบ ผลผลิตที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือความต้องการ/ เป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งการ พิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการและการประเมินผล เรื่อง ผลกระทบ (Impact) และผลลัพธ์ (Outcomes) ของนโยบาย / แผนงาน / โครงการ โดยอาศัย ข้อมูลจากการประเมินสถานะแวดล้อม ปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการร่วมด้วย จะเห็นได้ว่าการ ประเมินแบบ CIPP เป็นการประเมินที่ครอบคลุมองค์ประกอบของระบบทั้งหมด ซึ่งผู้ประเมินจะต้อง กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินที่ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน กำหนดประเด็นของตัวแปรหรือตัวชี้วัด กำหนดแหล่งข้อมูลผู้ให้ข้อมูล กำหนดเครื่องมือการประเมิน วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล และเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน

2. การประเมินโดยรูปแบบจำลองซีป (CIPP Model)

นักการศึกษา นักวิชาการ และ นักวิจัย ได้กล่าวถึงรูปแบบจำลองซีป (CIPP Model) ไว้หลายท่านดังนี้

Stufflebeam, D. L. (2003) ได้เสนอแบบจำลองการ ประเมินผลที่เรียกว่า CIPP Model ซึ่งเป็นแบบจำลองที่เน้นกิจกรรมการประเมินควบคู่ไปกับการบริหารงาน โดยประกอบด้วย การประเมิน 4 ประเภท และมีลักษณะสอดคล้องกับโครงสร้างของ ระบบงานโดยทั่วไป คือ

1. การประเมินผลที่เกี่ยวกับบริบท (context evaluation) เป็นการประเมินให้ ได้ข้อมูล สำคัญ เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการ เป็น การ ตรวจสอบว่าโครงการที่จะทำสนองปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่แท้จริงหรือไม่ วัตถุประสงค์ ของโครงการชัดเจน เหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายขององค์กร หรือนโยบายหน่วยเหนือหรือไม่ เป็นโครงการที่มีความเป็นไปได้ในแง่ของโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ หรือไม่ เป็นต้น การประเมินสถานะแวดล้อมจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องของโครงการ ควรจะทำไม สถานภาพแวดล้อมใด ต้องการจะบรรลุเป้าหมายอะไร หรือต้องการบรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะอะไร เป็นต้น

2. การประเมินผลที่เกี่ยวกับตัวป้อน (input evaluation) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาถึง ความเป็นไปได้ของโครงการ ความเหมาะสม และความพอเพียงของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์เวลา รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการดำเนินงาน เป็นต้น การประเมินผลแบบนี้จะทำโดยใช้เอกสารหรืองานวิจัยที่มีผู้ทำไว้แล้ว หรือใช้วิธีการวิจัยนำร่องเชิงทดลอง (pilot experimental project) ตลอดจนอาจให้ผู้เชี่ยวชาญมาทำงานให้ อย่างไรก็ตาม การประเมินผลนี้จะต้องสำรวจสิ่งที่มีอยู่เดิมก่อนว่ามีอะไรบ้าง และตัดสินใจว่าจะใช้วิธีการใดใช้แผนการดำเนินงานแบบไหน และต้องใช้ทรัพยากรจากภายนอกหรือไม่

3. การประเมินผลที่เกี่ยวกับกระบวนการ (process evaluation) เป็นการประเมินระหว่าง การดำเนินงานโครงการ เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง เพื่อให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็น การตรวจสอบ กิจกรรม เวลา ทรัพยากรที่ใช้ในโครงการ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการ โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน การประเมินกระบวนการนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการค้นหา จุดเด่น หรือจุดแข็ง (strengths) และจุดด้อย (weakness) ของนโยบาย/แผนงาน/โครงการ มักจะไม่สามารถศึกษาได้ภายหลังจากสิ้นสุดโครงการแล้วการประเมินกระบวนการจะมีบทบาทสำคัญในเรื่องการให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นระยะ ๆ เพื่อการตรวจสอบการดำเนินของโครงการ โดยทั่วไป การประเมินกระบวนการมีจุดมุ่งหมาย คือ

3.1 เพื่อการหาข้อบกพร่องของโครงการในระหว่างที่มีการปฏิบัติการหรือการดำเนินงานตามแผนนั้น

3.2 เพื่อหาข้อมูลต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการ

3.3 เพื่อการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการดำเนินงานของโครงการ

4. การประเมินผลที่เกี่ยวกับผลผลิต (product evaluation) วัตถุประสงค์ของการประเมิน ประเภทนี้ก็เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์จากโครงการกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของภารกิจหรือไม่ การประเมินผลประเภทนี้อาจอาศัยการเปรียบเทียบผลผลิตกับเกณฑ์มาตรฐาน (absolute หรือrelative standards) ที่กำหนดไว้หรืออาจอาศัยข้อมูลที่ได้รับ

พิสนุ พองศรี (2553) กล่าวว่า แบบจำลองชิป เป็นการประเมินในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. การประเมินสภาพแวดล้อม (context evaluation) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับ การวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์ (planning decisions)

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (input evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ สร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ (structuring decisions)

3. การประเมินกระบวนการโครงการ (process evaluation) เป็นการตัดสินใจด้านการ ประยุกต์เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการไปปฏิบัติ (implementing decisions)

4. การประเมินผลผลิต (product evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจเพื่อตัดสินใจ และดูแลสำเร็จของโครงการหรือทบทวนโครงการ (recycling decisions)

สมคิด พรหมจ้อย (2550) กล่าวว่า การประเมินโดยใช้แบบจำลองชิป (CIPP Model) เป็นการประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่อง โดยมีจุดเน้นที่สำคัญ คือ ใช้ควบคู่กับการบริหารโครงการ เพื่อหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ซึ่งแนวทางการประเมินในด้านต่าง ๆ มีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินสภาพแวดล้อม (context evaluation) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญ เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการความเป็นไปได้ของโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (input evaluation) เป็นการประเมินเพื่อใช้ข้อมูลตัดสินใจ ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการว่าเหมาะสมหรือไม่ โดยดูว่าปัจจัยที่ใช้จะมีส่วนช่วยให้บรรลุ จุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่

3. การประเมินกระบวนการโครงการ (process evaluation) เป็นการประเมินระหว่างการดำเนินโครงการ เพื่อหาข้อดีและข้อบกพร่องของการดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้และ เป็นการรายงานผลการปฏิบัติการของโครงการนั้นด้วย

4. การประเมินผลผลิต (product evaluation) เป็นการประเมินเพื่อดูว่าผลที่เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือตามที่คาดหวังหรือไม่ โดยอาศัยข้อมูลจากรายงานผลที่ได้จากการประเมินสภาพแวดล้อมปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการร่วมด้วย

เชาว์ อินใย (2553) กล่าวว่า การประเมินตามแบบจำลองของชิป (CIPP Model) ดังนี้

Context evaluation หมายถึง การประเมินผล วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายต่าง ๆ

Input evaluation หมายถึง การประเมินผลระบบโครงสร้างรวมทั้งระบบการจัดการบริหารต่าง ๆ ด้วย

Process evaluation หมายถึง การประเมินผลการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

Product evaluation หมายถึง การประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมนั้น

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์และคณะ (2544) กล่าวว่า การประเมินตามแบบจำลอง ชิป (CIPP Model) สามารถแบ่งเป็น 4 ประเภท และเพื่อสอดคล้องกับการพัฒนาโครงการ แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

1. การประเมินก่อนเริ่มโครงการ ซึ่งเป็นการประเมินเพื่อวางแผนโครงการ เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการของโครงการ โดยเขียนในรูปเอกสารโครงการในแบบชิปโมเดล การประเมินก่อนเริ่มโครงการ ประกอบด้วย

1.1 การประเมินสภาวะแวดล้อมหรือการประเมินบริบท อันเป็นการประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อกำหนดโครงการ การประเมินบริบทเป็นการประเมินสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ อันนำไปสู่ทิศทางและวัตถุประสงค์ของโครงการ

1.2 การประเมินปัจจัยหรือทรัพยากร เป็นการตรวจสอบความพร้อมด้านทรัพยากรทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนระบบบริหารจัดการ เพื่อวิเคราะห์และกำหนดทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด ที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด อีกทั้งมีความเป็นไปได้ทางด้านทรัพยากร

2. การประเมินขณะดำเนินโครงการซึ่งเป็นแบบชิปโมเดล คือ การประเมินกระบวนการดำเนินงานเมื่อนำโครงการที่วางไว้ไปสู่ปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อศึกษาจุดแข็งและจุดอ่อน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินโครงการ อะไรเป็นมูลเหตุที่ทำให้สามารถหรือไม่สามารถดำเนินโครงการได้อย่างทันที่ว่าการประเมินในขั้นนี้จึงมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินโครงการ (formative evaluation) ด้วยการจัดระบบการกำกับงาน (monitoring system) เพื่อติดตามความก้าวหน้าและเร่งรัดการดำเนินโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์ภายในทรัพยากร และเวลาที่กำหนด

3. การประเมินหลังสิ้นสุดโครงการ เป็นการประเมินผลผลิตโครงการ เป็นการประเมินที่มุ่งตอบคำถามว่าโครงการประสบความสำเร็จตามแผนที่วางไว้หรือไม่ ผลผลิตของโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ผลการดำเนินงานโครงการคุ้มค่าเพียงใด การประเมินหลังสิ้นสุดโครงการ แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ประเมินทันทีที่สิ้นสุดโครงการ ซึ่งเป็นผลลัพธ์และการประเมินผลกระทบของโครงการทั้งในทางบวกและทางลบ ทำการประเมินด้วยเทคนิคการติดตามผลหลังสิ้นสุดโครงการจะให้สารสนเทศเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของโครงการว่าควรจะดำเนินการต่อไปอย่างไร ควรจะมีการปรับขยายแล้วดำเนินการต่อไปอีกระยะหนึ่งหรือควรจะสิ้นสุดโครงการไปตามเวลาที่กำหนดไว้

ในการประเมินโครงการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดยโสธร ผู้ศึกษาได้เลือกรูปแบบการประเมิน CIPP ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeame) เป็นกรอบแนวคิดในการประเมินในครั้งนี้

การประเมินผลโครงการแบบ CIPPIEST Model

รัตนะ บัวสนธ์ (2556) รูปแบบการประเมินโครงการแบบ CIPPIEST คือ รูปแบบการประเมินโครงการที่ต่อยอดจากรูปแบบการประเมิน CIPP Mode โดยปรับขยายการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1. การประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) 2. การประเมินประสิทธิผล (Effective Evaluation) 3. การประเมินความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) และ 4. การประเมินการถ่ายทอดส่งต่อ (Transport Evaluation) ของสิ่งที่ได้รับการประเมินซึ่งมักได้แก่โครงการ แผนงานหรือสิ่งแทรกแซงต่าง ๆ โดยส่วนขยายของมิติการประเมินที่เพิ่มขึ้นนี้มีความหมายครอบคลุมรวมถึงการประเมินผลผลิตเดิมและการประเมินผลลัพธ์ ทั้งนี้ ความหมายของมิติการประเมินที่เพิ่มขึ้น พิจารณาได้จากการตั้งคำถามการประเมิน (Evaluation questions) แต่ละมิติ การบริหารโครงการในรูปแบบการประเมิน CIPPIEST เป็นแนวทางการประยุกต์ใช้เทคนิคการประเมินโครงการด้วย CIPPIEST Model มีรายละเอียด ดังนี้

1. I (Impact) การประเมินผลกระทบ เป็นการประเมินโดยตั้งคำถามว่าสิ่งที่ผู้รับผลประโยชน์ (จากโครงการหรือสิ่งแทรกแซง) ได้รับเกินไปกว่าเป้าหมายความต้องการที่จะได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ความจำเป็นนั้นคืออะไรบ้าง คำถามนี้ชี้ให้เห็นว่าไม่ว่าสิ่งที่ได้รับเกินไปกว่าที่กำหนดไว้วันนั้นจะเป็นไปในทางบวกหรือทางลบก็ล้วนแต่เป็นผลกระทบทั้งสิ้น

2. E (Effectiveness) การประเมินประสิทธิผลที่เกิดขึ้นเป็นการตั้งคำถามว่า โครงการหรือสิ่งแทรกแซงบรรลุตอบสนองความต้องการความจำเป็นของกลุ่มผู้ที่ได้รับผลประโยชน์ได้อย่างครอบคลุมหรือไม่

3. S (Sustainability) การประเมินความยั่งยืนของผลที่เกิดขึ้น เป็นการประเมิน โดยตั้งคำถามว่า แนวทางการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ หรือเป็นทางการเกี่ยวกับการนำโครงการไปใช้ให้ประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืนคืออะไร คำถามดังกล่าวมุ่งพิจารณาประเมินความคงอยู่หรือความต่อเนื่องในการทำโครงการ ที่ประสบผลสำเร็จไปใช้รวมถึง วิธีการในการรักษาไว้ ซึ่งความสำเร็จของโครงการดังกล่าว

4. T (Transportation) การประเมินผลที่สามารถถ่ายทอดขยายผลต่อเนื่องได้หรือปรับปรุงใช้ในที่อื่น ๆ หรือไม่จะเห็นว่ามิติการประเมินที่เพิ่มขึ้นทั้ง 4 ด้าน จากการขยายการประเมินผลผลิต ตามรูปแบบการประเมิน CIPP เดิม นั้น แท้ที่จริงก็คือ การประเมินในส่วนที่สตีฟเฟิลบีมเรียกว่า "ผลลัพธ์" (Outcomes) ของโครงการ เพียงแต่เป็นการจำแนกและตั้งคำถามการประเมินให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้นวิธีการนำรูปแบบการประเมิน CIPPIEST ไปใช้จึงยังคงมีลักษณะเช่นเดียวกับการใช้รูปแบบการประเมิน CIPP เนื่องจากรูปแบบการประเมินแบบ CIPPIEST Model เป็นรูปแบบการประเมินที่ครอบคลุมองค์ประกอบทุกด้าน รวมทั้งยังมีเหตุผลและเป็นระบบ ไม่เน้นการวิเคราะห์จุดใดจุดหนึ่ง แต่เป็นรูปแบบการประเมินที่มีความต่อเนื่องทำให้ได้ข้อมูลครบถ้วน ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจ

นอกจากนี้แล้วรูปแบบการประเมิน CIPPIEST คือ ส่วนปรับขยายของรูปแบบการประเมิน CIPP โดยปรับขยายการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ออกเป็นการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) การประเมินประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) การประเมินความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) และการประเมินการถ่ายทอดส่งต่อ (Transportability Evaluation) ของสิ่งที่ได้รับการประเมินซึ่งมักได้แก่ โครงการ แผนงานหรือสิ่งแทรกแซงต่าง ๆ โดยที่ส่วนขยายของมิติการประเมินที่เพิ่มขึ้นนี้ มีความหมาย ครอบคลุมรวมถึงการประเมินผลผลิตเดิมและการประเมินผลลัพธ์นั่นเอง ทั้งนี้ความหมายของมิติการประเมินที่เพิ่มขึ้น พิจารณาได้จากการตั้งคำถาม การประเมิน (Evaluation Questions) แต่ละมิติ การประเมินผลกระทบเป็นการประเมินโดยตั้งคำถามว่า สิ่งที่ได้รับผลประโยชน์ (จากโครงการหรือ สิ่งแทรกแซง) ได้รับเกินไปกว่าเป้าหมายความต้องการ ที่จะได้รับตอบสนองตามความต้องการจำเป็นนั้นคือ อะไรบ้างคำถามนี้ชี้ให้เห็นว่าไม่ว่าสิ่งที่ได้รับเกินไปกว่าที่กำหนดไว้นั้น จะเป็นไปในทางบวกหรือทางลบก็ล้วน แต่เป็นผลกระทบทั้งสิ้นการประเมินประสิทธิผลเป็นการประเมิน โดยตั้งคำถามว่า โครงการหรือสิ่งแทรกแซงบรรลุการตอบสนองความต้องการจำเป็นของกลุ่มผู้รับประโยชน์ ได้อย่างครอบคลุมหรือไม่ การประเมินความยั่งยืน เป็นการประเมิน โดยตั้งคำถามว่า แนวทางการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ หรือเป็นทางการเกี่ยวกับการนำโครงการไปใช้ให้ประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืนคืออะไร คำถามดังกล่าวมุ่งพิจารณาประเมินความคงอยู่หรือความต่อเนื่องในการทำโครงการ ที่ประสบผลสำเร็จไปใช้รวมถึง วิธีการในการรักษาไว้ ซึ่งความสำเร็จของโครงการดังกล่าว การประเมินการถ่ายทอดส่งต่อ เป็นการประเมินโดยตั้งคำถามว่า มีการนำโครงการหรือสิ่งแทรกแซงที่ประสบผลสำเร็จไปประยุกต์หรือ ปรับปรุงใช้ในที่อื่น ๆ หรือไม่ จะเห็นว่ามิติ การประเมินที่เพิ่มขึ้นทั้ง 4 ด้าน จากการขยายการประเมินผลผลิต ตามรูปแบบการประเมิน CIPP เดิม นั้นแท้จริงก็คือ การประเมินในส่วนที่สตีฟเฟิลบีมเรียกว่า "ผลลัพธ์" (Outcomes) ของโครงการเพียงแต่เป็นการจำแนกและตั้งคำถามการประเมินให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้นวิธีการนำ

รูปแบบการประเมิน CIPPIEST ไปใช้จึงยังคงมีลักษณะ เช่นเดียวกับการใช้รูปแบบการประเมิน CIPP ที่กล่าวผ่านมาไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณค่าของรูปแบบการประเมินทั้งที่เป็นการประเมินเป็นระยะ ๆ และการประเมินสรุปรวมเหล่านี้ เป็นต้น

นอกจากนี้แล้วรูปแบบการประเมิน CIPP และ CIPPIEST ที่นำมาใช้ในการประเมินสิ่งที่ได้รับการประเมินควรใช้การประเมินเป็นระยะ ๆ และประเมินสรุปรวม โดยใช้เทคนิควิธีการรวมข้อมูลอย่างหลากหลาย สอดคล้องกับประเด็นย่อย ๆ ที่ต้องการประเมินโดยรวมทั้งข้อมูลเชิงประมาณ และเชิงคุณภาพสำหรับนำมาวิเคราะห์ สรุป ตีความผลการประเมิน ทั้งนี้ แหล่งที่มาของข้อมูลในการประเมินก็ต้องเก็บรวบรวม หรือได้มาอย่างหลากหลาย ครอบคลุม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด ทั้งที่เป็น ทีมผู้ปฏิบัติงานในโครงการ ผู้รับผลประโยชน์จากโครงการผู้บริหารหรือผู้เป็นเจ้าของโครงการ รวมทั้ง ข้อมูลจากเอกสาร บันทึกต่าง ๆ ประกอบด้วยเช่นกัน

การประเมินแบบ CIPPIEST Model เป็นการประเมินโครงการที่ต่อยอดจากการประเมินแบบ CIPP Model คือในส่วนที่เป็นการประเมินผลลัพธ์นั้นมีการประเมินแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย ผลกระทบ ประสิทธิภาพ ความยั่งยืน และความสามารถในการขยายผลโครงการรูปแบบ และแนวทางการประเมิน สามารถดำเนินการได้ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังจากสิ้นสุดโครงการแล้ว ซึ่งรูปแบบและแนวทางในการประเมินในแต่ละช่วง จะช่วยให้ได้สารสนเทศสำหรับการพัฒนาและปรับปรุงโครงการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ (สุทวีย์ แซ่ด่าน, 2559) มีรายละเอียด ดังนี้

การประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation :) เป็นการประเมินผลงานหรือผลที่เกิดจากการเรียน และนำความรู้ที่เกิดขึ้นไปใช้ในการทำงานได้ เช่น เป็นหัวหน้าโครงการวิจัยหรือ ผู้ร่วมวิจัยมีผลงานทางวิชาการ และได้รับยอมรับจากสังคมหรือชุมชน เป็นต้น

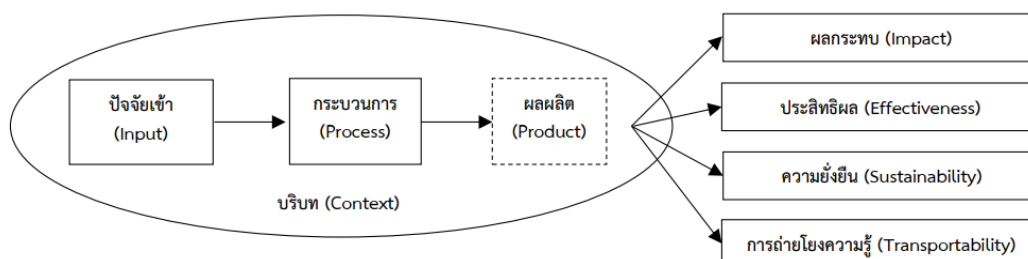
การประเมินประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation : E) เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนหลังจากจบหลักสูตรว่า มีคุณภาพและความสำเร็จในระดับสูง หรือตรวจสอบความก้าวหน้าด้านความรู้ ความสามารถ หลังปฏิบัติงานไปแล้ว เช่น ความเชี่ยวชาญที่เกิดขึ้นมีความมั่นใจในองค์ความรู้ที่มีอยู่ มีการพัฒนางานด้านวิชาการและการวิจัยจนสามารถตีพิมพ์เผยแพร่องค์ความรู้สู่สาธารณชนได้ เป็นต้น

การประเมินความยั่งยืน (Sustainability evaluation: S) เป็นการประเมินความรู้ความสามารถของผู้เรียนเมื่อจบหลักสูตรว่า สามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาไปพัฒนางานหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง โดยมีการติดตามผลของผู้เรียนเมื่อจบหลักสูตรไปอีกระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งใช้ระยะเวลา นานมากกว่า 1 ปี

การประเมินการถ่ายโยงความรู้ (Transportability Evaluation:T) เป็นการประเมินผลที่เกิดกับผู้เรียนในการนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาไปขยายองค์ความรู้ไปสู่ผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม โดยการประยุกต์แนวคิด ทฤษฎีทาง การศึกษาใหม่ ๆ ไปปรับใช้ในการแก้ปัญหาได้ หรือนำส่วนหนึ่งของความรู้ที่ได้รับจากหลักสูตรไปใช้ในการสอนแบบบูรณาการในสถานที่ต่าง ๆ

ศิริชัย กาญจนวาสี (2558) แนวคิดและหลักการของรูปแบบการประเมิน CIPPIEST ที่ปรับปรุงใหม่ กล่าวว่า รูปแบบการประเมิน CIPPIEST ได้พัฒนาขึ้นมาเพื่อให้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์อย่างลุ่มลึกแก่ผู้บริหารสำหรับการใช้ในการตัดสินใจอย่างรอบด้านทางการบริหาร รูปแบบการ

ประเมิน CIPPIEST มีทั้งความกว้าง ความลึก และความละเอียดอ่อนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบปฏิบัติการที่มีผลกระทบต่อสาธารณสุขได้เป็นอย่างดี ดังภาพที่ 2-1

ภาพที่ 2-1 การปรับปรุงรูปแบบการประเมิน CIPPIEST ที่มา: ศิริชัย กาญจนวาสี (2558)

จะเห็นได้ว่ารูปแบบการประเมิน CIPPIEST คือ ส่วนปรับขยายของรูปแบบการประเมิน CIPP ปรับขยายการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ออกเป็นการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) การประเมินประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) การประเมินความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) และการประเมินการถ่ายทอดส่งต่อ (Transportability Evaluation) ของสิ่งที่ได้รับการประเมิน ได้แก่ โครงการ แผนงานหรือสิ่งแทรก โดยที่ส่วนขยายของมิติการประเมินที่เพิ่มขึ้นนี้ มีความหมาย ครอบคลุมรวมถึงการประเมินผลผลิตเดิมและการประเมินผลลัพธ์ ทั้งนี้ความหมายของมิติ การประเมินที่เพิ่มขึ้นพิจารณาได้จากการตั้งคำถาม การประเมิน (Evaluation Questions) แต่ละมิติการประเมินผลกระทบเป็นการประเมินโดยตั้งคำถามว่า สิ่งที่ได้รับผลประโยชน์ (จากโครงการหรือ สิ่งแทรกแซง) ได้รับเกินไปกว่าเป้าหมายความต้องการ ที่จะได้รับตอบสนองตามความต้องการจำเป็นนั้นคือ อะไรบ้าง คำถามนี้ชี้ให้เห็นว่า ไม่ว่าสิ่งที่ได้รับเกินไปกว่าที่กำหนดไว้นั้นจะเป็นไปในทางบวกหรือทางลบ ก็ล้วนแต่เป็นผลกระทบทั้งสิ้น การประเมินประสิทธิผลเป็นการประเมิน โดยตั้งคำถามว่า โครงการหรือสิ่งแทรกแซงบรรลุ ตอบสนองความต้องการจำเป็นของกลุ่มผู้รับประโยชน์ ได้อย่างครอบคลุมหรือไม่ การประเมินความยั่งยืนเป็นการประเมินโดยตั้งคำถามว่า แนวทางการปฏิบัติอย่างเป็นระบบหรือเป็นทางการเกี่ยวกับการนำโครงการไปใช้ให้ประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืนคืออะไร คำถามดังกล่าวมุ่งพิจารณาประเมินความคงอยู่หรือความต่อเนื่องในการทำโครงการที่ประสบผลสำเร็จไปใช้รวมถึงวิธีการในการรักษาไว้ซึ่งความสำเร็จของโครงการดังกล่าว การประเมินการถ่ายทอดส่งต่อ เป็นการประเมินโดยตั้งคำถามว่า มีการนำโครงการหรือสิ่งแทรกแซงที่ประสบผลสำเร็จไปประยุกต์หรือ ปรับปรุงใช้ในที่อื่น ๆ หรือไม่ จะเห็นว่ามิติการประเมินที่เพิ่มขึ้นทั้ง 4 ด้าน จากการขยายการประเมินผลผลิต ตามรูปแบบการประเมิน CIPP เดิม นั้น แท้ที่จริงก็คือการประเมินในส่วนที่สตัด์เฟิลบิม เรียกว่า "ผลลัพธ์" (Outcomes) ของโครงการนั่นเอง เพียงแต่เป็นการจำแนกและตั้งคำถามการประเมินให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้นวิธีการนำรูปแบบการประเมิน CIPPIEST ไปใช้จึงยังคงมีลักษณะเช่นเดียวกับการใช้รูปแบบการประเมิน CIPP ที่กล่าวผ่านมาไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณค่าของรูปแบบการประเมินทั้งที่เป็นการประเมินเป็นระยะ 1 และการประเมินสรุปรวมเหล่านี้เป็นต้น ซึ่งรูปแบบการประเมิน CIPP และ CIPPIEST ที่นำมาใช้ในการประเมินสิ่งที่ได้รับการประเมินควรใช้ประเมินเป็นระยะ ๆ และประเมินสรุปรวม โดยใช้เทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

อย่างหลากหลาย สอดคล้องกับประเด็นย่อย ๆ ที่ต้องการประเมินในแต่ละมิติ รวมทั้งข้อมูลเชิงประมาณและเชิงคุณภาพสำหรับนำมาวิเคราะห์ สรุป ตีความผลการประเมิน ทั้งนี้แหล่งที่มาของข้อมูลในการประเมินก็ต้องเก็บรวบรวม หรือได้มาอย่างหลากหลาย ครอบคลุมผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียทั้งหมด ทั้งที่เป็นทีมผู้ปฏิบัติงานในโครงการ ผู้รับผลประโยชน์จากโครงการ ผู้บริหารหรือผู้เป็นเจ้าของโครงการรวมทั้งข้อมูลจากเอกสารบันทึกต่าง ๆ ประกอบด้วยกัน (รัตนะ บัวสนธ์, 2556)

กิ่งแก้ว มะนะสิม (2559) มิติการประเมินที่เพิ่มขึ้นทั้ง 4 ด้าน จากการขยายการประเมินผลผลิตตามรูปแบบการประเมิน CIPP เดิม นั่นแท้ที่จริงคือ การประเมินในส่วนที่สตีเฟลปิม เรียกว่า "ผลลัพธ์" (Outcomes) ของโครงการ เพียงแต่เป็นการจำแนกและตั้งคำถามการประเมินให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้นวิธีการนำรูปแบบการประเมิน CIPPIEST ไปใช้จึงยังคงมีลักษณะเช่นเดียวกับการใช้รูปแบบการประเมิน CIPP เนื่องจากรูปแบบการประเมินแบบ CIPPIEST Model เป็นรูปแบบการประเมินที่ครอบคลุมองค์ประกอบทุกด้านรวมทั้งยังมีเหตุผลและเป็นระบบ ไม่เน้นการวิเคราะห์จุดใดจุดหนึ่งแต่เป็นรูปแบบการประเมินที่มีความต่อเนื่องทำให้ได้ข้อมูลครบถ้วน ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจ

กล่าวโดยสรุป การประเมินโครงการแบบ CIPPIEST Model หรือ รูปแบบการประเมิน CIPPIEST คือ ส่วนปรับขยายของรูปแบบการประเมิน CIPP โดยปรับขยายการประเมินผลผลิต (Product evaluation) ออกเป็นการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) การประเมินประสิทธิผล (Effectiveness evaluation) การประเมินความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) และการประเมินการถ่ายทอดส่งต่อ (Transportability Evaluation) ของสิ่งที่ได้รับการประเมิน ซึ่งมักได้แก่ โครงการ แผนงานหรือสิ่งแทรกแซงต่างๆ โดยที่ส่วนขยายของมิติการประเมินที่เพิ่มขึ้นมีความหมายครอบคลุมรวมถึงการประเมินผลผลิตเดิมและการประเมินผลลัพธ์นั่นเอง ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการประเมินโครงการครั้งนี้ โดยยึดรูปแบบการประเมิน CIPPIEST ของ มาเรียม นิลพันธ์ (2554) ซึ่งมีกรอบแนวคิดในการประเมิน ดังนี้

1. การประเมินดานบริบท (Context Evaluation : C) โดยความสอดคล้องกับนโยบายหน่วยงานต้นสังกัดทิศทางในการดำเนินงานของคุณัย ความต้องการของนักเรียน ความต้องการจำเป็นของคุณัย ความต้องการของผู้ปกครองนักเรียน วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโครงการต้นสังกัด
2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I) เป็นความรู้ความเข้าใจของครู การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องงบประมาณ และสิ่งสนับสนุน
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) มีกระบวนการทำงาน 5 ขั้นตอน คือ
 - 3.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
 - 3.2 การคัดกรองนักเรียน
 - 3.3 การส่งเสริมและพัฒนา
 - 3.4 การป้องกันและแก้ปัญหา
 - 3.5 การส่งต่อ
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) เป็นผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการผลที่เกิดกับนักเรียน
5. ประเมินหลังสิ้นสุดโครงการระยะ 3 เดือน (IEST) ประกอบด้วย
 - 5.1 ประเมินด้านผลกระทบ (I)

5.2 ประเมินด้านประสิทธิผล (E)

5.3 ประเมินด้านความยั่งยืน (S)

5.4 ประเมินด้านการถ่ายโยง (T)

รัตน์ะ บัวสนธ์ (2556) ได้ระบุโมเดลที่คลาดเคลื่อนและแนวทางการประเมินด้วยรูปแบบการประเมิน CIPP และ CIPPIEST ดังนี้

1. ใช้รูปแบบการประเมิน CIPP เมื่อสิ้นสุดโครงการ การใช้รูปแบบการประเมิน CIPP กรณีนี้ผู้ใช้นำรูปแบบการประเมิน CIPP ที่แบ่งมิติการประเมิน ออกเป็น 4 ด้าน คือ บริบท (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product) มาประเมินโครงการ แผนงาน หรือหลักสูตรที่สิ้นสุดระยะเวลาดำเนินการใช้เพื่อที่จะสรุปภาพรวม ผลการประเมินโครงการ แผนงาน ดังกล่าวเป็นรายมิติที่ทำการประเมินซึ่งมีลักษณะเป็นการประเมินย้อนหลังและไม่ได้ให้ข้อเสนอแนะ สำหรับการตัดสินใจดำเนินงานจากผลการประเมินแต่ละด้าน

2. เครื่องมือฉบับเดียวสำหรับการประเมินทุกมิติ การประเมินโครงการ แผนงานหรือหลักสูตรที่ผู้ประเมินแบ่งมิติการประเมินออกเป็น 4 ด้านตามที่กล่าวนั้นมักใช้แบบสอบถามชนิด แบ่งเป็นระดับความคิดเห็น (อาจเป็น 3, 4 หรือ 5 ระดับ) แล้วสร้างข้อคำถามในแต่ละด้านกันหรือ อาจไม่เท่ากัน โดยส่วนใหญ่จะมีข้อคำถามในแต่ละด้าน 5-10 ข้อ เพื่อให้ผู้ตอบใส่เครื่องหมาย P ตามระดับความคิดเห็นระดับใด ๆ ในข้อคำถามนั้นๆ แล้วนำคำตอบที่ได้มาตรวจให้คะแนนเป็นตัวเลข เพื่อนำมาวิเคราะห์ต่อไป ทั้งที่จริงแล้วการประเมินในแต่ละมิติหรือแต่ละด้านต้องใช้เครื่องมือเทคนิค วิธีการที่หลากหลายในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ตัดสินผลการประเมินไม่ใช่ใช้ เครื่องมือฉบับเดียวเก็บข้อมูลทุกด้านเปรียบประดุจจะเป็นยารักษาสารพัดโรค

3. นิยามมิติการประเมินไม่ถูกต้องครอบคลุม หรือไม่ได้นิยาม งานประเมินโครงการ ที่ใช้รูปแบบ CIPP บ่อยครั้ง พบว่า มิติการประเมินทั้ง 4 ด้าน ผู้ประเมินไม่ได้นิยามศัพท์อย่างชัดเจน ว่าในแต่ละมิตินั้นมีความหมายครอบคลุมถึงสิ่งที่มีประเมินอะไรบ้าง ยิ่งไปกว่านั้นบางงานประเมิน มิได้มีการนิยามมิติการประเมินดังกล่าวแต่อย่างใดเลย การให้นิยามที่ไม่ชัดเจนครอบคลุมหรือมิได้ให้ นิยามมิติการประเมินทั้ง 4 ด้านนั้น เป็นปัญหาต่อการเขียนข้อคำถามหรือกำหนดประเด็นย่อย สำหรับการประเมินให้มีความเป็นเอกพันธ์ (Homogeneous) ในมิติหนึ่งของการประเมิน และทำให้มีความเป็นวิวิธพันธ์ (Heterogeneous) ระหว่างมิติของการประเมินด้วยเช่นกัน ปัญหาเช่นนี้นำไปสู่ การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการประเมินผิดประเด็นหรือผิดมิติของการประเมิน ซึ่งเมื่อได้ข้อมูลอัน จะเป็นผลจากการประเมินที่ผิดมิติก็ย่อมไม่มีประโยชน์หรือมีประโยชน์น้อยมากต่อการนำผลการ ประเมินไปใช้

4. ปราศจากการตั้งคำถามการประเมินตามมิติ/ประเด็นการประเมิน ความผิดพลาด คลาดเคลื่อนจะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตามของผู้ประเมินในข้อนี้เป็นผลสืบเนื่องเกี่ยวข้องกับข้อที่ผ่านมานั้น คือ เมื่อมิได้นิยามหรือสร้างความชัดเจน ครอบคลุมในมิติการประเมินแต่ละด้านก็จะทำให้การตั้ง คำถามเกี่ยวกับสิ่งที่มุ่งประเด็นในมิติต่างๆ กระทำไม่ได้ ทั้งที่จริงแล้วคำถามการประเมินมีความสำคัญ อย่างยิ่ง เพราะคำถามการประเมินนั้นเป็นสิ่งบ่งบอกให้ผู้อ่านหรือผู้ใช้ผลการ ประเมินทราบว่า ผู้ ประเมินต้องการแสวงหาคำตอบอันเป็นสารสนเทศสำคัญของการประเมินอย่างไรบ้างและ ผลการ ประเมินที่ได้จากคำถามแต่ละข้อนั้นมีความครอบคลุมให้ภาพชัดเจนของโครงการแผนงานหรือ

หลักสูตรที่ถูกประเมินมากน้อยเพียงใด อันจะมีประโยชน์ต่อการนำสารสนเทศที่ได้รับไปใช้สำหรับตัดสินใจดำเนินการอย่างไรต่อไป

5. ใช้ข้อมูลเชิงปริมาณสำหรับการประเมินทุกมิติ เมื่อใช้เครื่องมือเก็บข้อมูลแต่ละมิติของการประเมินโดยเป็นแบบสอบถามเพียงหนึ่งฉบับ ดังนั้น ข้อมูลที่ได้และนำไปวิเคราะห์จึงเป็นข้อมูลเชิงปริมาณที่มักแสดงออกมาในรูปของค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) รายข้อคำถาม รายด้านและภาพรวมทุกด้านของมิติการประเมิน ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วมิติการประเมินที่ต่างกันในแต่ละมิติจำเป็นต้องใช้ข้อมูลหลากหลาย มิใช่สักเป็นแต่เพียงคะแนนจากแบบสอบถามเท่านั้น ข้อมูลหลากหลายที่ว่านี้อาจเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มาจากวิธีการเก็บรวบรวมโดยการสังเกต สัมภาษณ์บุคคลต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ แผนงานหรือหลักสูตรที่ได้รับการประเมิน ซึ่งมักเรียกรวมบุคคลเหล่านี้ว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) หรืออาจเป็นจำนวนคนงบประมาณหรือวัสดุอุปกรณ์ที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสารต่าง ๆ ก็ได้ด้วยการใช้ข้อมูลเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียวจึงมิได้ให้สารสนเทศของสิ่งที่ได้รับอย่างครอบคลุมเพียงพอต่อการนำไปใช้ประโยชน์

6. เกณฑ์การประเมินยึดเกณฑ์เดียวกันทุกมิติ บ่อยครั้งที่พบว่า การประเมินแต่ละมิติตามรูปแบบ CIPP ผู้ประเมินมักใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นตัวตัดสินคุณค่าของโครงการแผนงานหรือหลักสูตรในมิตินั้นๆ ทั้งที่เป็นรายข้อของแต่ละมิติ หรือรายด้านของมิติหนึ่ง ๆ เช่น ผู้ประเมินใช้เกณฑ์ (\bar{X}) = 3.50 และ S.D. = 1.50 (ในกรณีเครื่องมือเก็บข้อมูลเป็นแบบมาตราประมาณค่าชนิด 5 ระดับ) สำหรับตัดสินว่าโครงการ แผนงานหรือหลักสูตร สำเร็จ ดี เหมาะสม ทำนองนี้เป็นต้น ซึ่งการใช้เกณฑ์เช่นนี้ ลักษณะเป็นเกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criterion) หรือเกณฑ์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้าตายตัวเป็นเกณฑ์เชิงปริมาณ การใช้เกณฑ์เดียวเช่นนี้ทำให้เกิดความเข้าใจผิดในหมู่นักประเมินที่ทำตาม ๆ กัน เพราะในทางที่ถูกเกณฑ์การตัดสินคุณค่าของโครงการ แผนงานหรือหลักสูตร ตามมิติต่างๆ ในรูปแบบการประเมิน CIPP ต้องมีหลายแบบโดยเป็นทั้งเกณฑ์สัมบูรณ์และเกณฑ์สัมพัทธ์ (Relative Criterion) เกณฑ์ปริมาณและเกณฑ์เชิงคุณภาพ (Quantitative and Qualitative Criterion) ทั้งนี้ ควรพิจารณาให้เหมาะสมกับมิติการประเมินและข้อมูลที่ใช้ประกอบการประเมินแต่ละมิติ

7. ปราศจากการนำเสนอทางเลือกสำหรับ ตัดสินใจเชิงนโยบายหรือการใช้ผลการประเมินรายงานผลการประเมินที่ใช้รูปแบบการประเมิน CIPP มักจะจบลงเมื่อผู้ประเมินรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละมิติแต่ละข้อคำถามในมิตินั้น แต่จะขาดส่วนที่เป็นการสรุปตัดสินคุณค่าว่าทำยที่สุดแล้วโครงการ แผนงานหรือหลักสูตรนั้นมีข้อดีข้อจำกัดในประเด็นหรือมิติใดและข้อเสนอแนะที่เป็นแนวทางสำหรับการตัดสินใจปรับปรุงหรือป้องกันแก้ไขตลอดจนการขยายผลโครงการแผนงานควรทำอย่างไร ซึ่งส่วนที่เป็นข้อเสนอแนะสำหรับการตัดสินใจเช่นนี้นับว่าเป็นบทบาทและหน้าที่สำคัญที่นักประเมินพึงดำเนินการเป็นอย่างยิ่ง เพราะนิยามการประเมิน คือ "การตัดสินคุณค่าอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับคุณประโยชน์หรือคุณภาพของสิ่งที่ได้รับการประเมิน" (Evaluation is The Systematic Assessment or The Worth or Merit of An Object)

สรุป การประเมินโครงการเป็นกระบวนการของการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ของโครงการอย่างมีระบบโดยมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายเพื่อการปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้น กระบวนการในการประเมินผลโครงการ อาจมีขั้นตอนและรายละเอียดของขั้นตอนแตกต่างกันไปตาม

แนวคิดของนักวิชาการทางการประเมินผลโครงการแต่ละบุคคล หรืออาจมีรายละเอียดที่แตกต่าง เพราะรูปแบบ หรือประเภทของการประเมินผล หรือประเมินไปตามแต่ละประเภทของโครงการ อย่างไรก็ตามการประเมินผลโครงการนอกจากจะประเมินโครงการทั้งหมดโดยส่วนรวมแล้ว แต่ละส่วนของโครงการจะต้องได้รับการประเมินควบคู่กันไปด้วยเสมอ คือการประเมินข้อมูลนำเข้า (Inputs) การประเมินกระบวนการ (Processor) และการประเมินผลงาน (Outputs) การพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของโครงการหรือแผนงานนั้น ๆ ว่ามีมากน้อยเพียงใดการประเมินผลเป็นกระบวนการการบ่งชี้ถึงคุณค่าของโครงการ/ แผนงาน กล่าวคือ โครงการแผนงาน ที่ได้ดำเนินไปแล้วได้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่เพียงใด ทำได้ทั้งการประเมินก่อนเริ่มโครงการ ขณะดำเนินโครงการ และภายหลังการดำเนินโครงการ การประเมินโครงการอย่าง มีระบบ ย่อมจะมีส่วนช่วยให้ผู้บริหารโครงการได้ตระหนักถึงคุณภาพของโครงการที่กำหนดสามารถตัดสินใจในการดำเนินการ การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงโครงการให้มีความถูกต้องเหมาะสม และส่งผลให้โครงการนั้นดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุถึงเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ทุกประการ ทั้งนี้การประเมินโครงการรูปแบบการประเมิน CIPP และ CIPPIEST ที่นำมาใช้ในการประเมิน สิ่งที่ได้รับการประเมินควรใช้การประเมินเป็นระยะ ๆ และประเมินสรุปรวม โดยใช้เทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างหลากหลายสอดคล้องกับประเด็นย่อย ๆ ที่ต้องการประเมินในแต่ละมิติ รวมทั้งการใช้ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพสำหรับนำมาวิเคราะห์สรุปผล ตีความผลการประเมิน ทั้งนี้แหล่งที่มาของข้อมูลในการประเมินก็ต้องเก็บรวบรวมหรือได้มาอย่างหลากหลาย ครอบคลุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด ทั้งที่เป็นทีมผู้ปฏิบัติตนในโครงการผู้รับผลประโยชน์จากโครงการ ผู้บริหารหรือผู้เป็นเจ้าของโครงการ รวมทั้งข้อมูลจากเอกสารบันทึกต่าง ๆ 1 ทั้งนี้แบบประเมินโครงการประกอบด้วย ตัวชี้วัด เป้าหมาย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

โครงการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร

ชื่อโครงการ การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร
ลักษณะกิจกรรม กิจกรรมสนับสนุน

สอดคล้องกับมาตรฐานโรงเรียน มาตรฐานที่ 1 ข้อที่ 2 สอดคล้องกับกลยุทธ์ โรงเรียน ข้อที่ 2
สอดคล้องกับมาตรฐาน สมศ. มาตรฐานที่ 1 ข้อที่ 2 สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ สศศ. ข้อที่ 2,5
สอดคล้องกับมาตรฐาน สพฐ.มาตรฐานที่ 1 ข้อที่ 2 สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ สพฐ. ข้อที่ 2
สอดคล้องกับมาตรฐานการดูแลนักเรียนประจำ มาตรฐานที่ 2,3,4
รหัสกิจกรรมย่อย 160 กลุ่มกิจการนักเรียน

1. หลักการและเหตุผล

ตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งมั่นในการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็น “การศึกษาขั้นพื้นฐานวิถีใหม่ วิถีคุณภาพ” มุ่งเน้นความปลอดภัยในสถานศึกษา ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม และบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นพัฒนาระบบและกลไกในการดูแลความปลอดภัยให้แก่ผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา จากภัยพิบัติและภัยคุกคามทุกรูปแบบ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี สามารถปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำส่งเสริมความปลอดภัยสร้างความมั่นใจให้สังคม เพื่อคุ้มครอง ความปลอดภัยแก่นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้การป้องกันดูแล ช่วยเหลือหรือ เยียวยา และแก้ไขปัญหามีความเป็นเอกภาพ มีข้อมูลสารสนเทศที่เป็นระบบ สามารถแก้ไขปัญหาและบริหารจัดการ ความเสี่ยงได้อย่างยั่งยืนด้วยการบริหารจัดการตามมาตรการ 3 ป ได้แก่ ป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปราม ให้เกิดความปลอดภัย ให้มากที่สุด และไม่ให้เกิดเหตุการณ์นั้นซ้ำอีก เพื่อสร้างความมั่นใจ และความเชื่อมั่นให้แก่ นักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไป ในการที่จะได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และเกิดความปลอดภัยอย่างมั่นคงและยั่งยืน เพื่อให้แนวทาง การปฏิบัติสอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ปัจจุบัน

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดยโสธร จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสร้างคู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยในสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความปลอดภัยในเกิดแก่นักเรียนและบุคลากรภายในศูนย์การศึกษาพิเศษเป็นสำคัญ เพราะความปลอดภัยเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและครอบคลุมถึงผู้เรียนทุกคน
- 2.2 จัดอบรมครูบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดยโสธร เพื่อให้มีความรู้ในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ
- 2.3 เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ไม่เป็นภาระแก่ผู้อื่น

3. เป้าหมาย

3.1 ด้านปริมาณ

3.1.1 นักเรียนศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร จำนวน 208 คน ได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและตรงตามปัญหา

3.1.2 ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร จำนวน 57 คน ได้รับการอบรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.1.3 นักเรียนศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดยโสธร ร้อยละ 100 มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีไม่เป็นภาระแก่ผู้อื่น

3.2 ด้านคุณภาพ

3.2.1 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามกระบวนการ วิธีการ เครื่องมือที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน และสามารถตรวจสอบได้ อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

3.2.2 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร มีจัดอบรมครูบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ

3.2.3 นักเรียนในการดูแลของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร ทุกคน มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม มีพฤติกรรมที่เหมาะสม

4. วิธีดำเนินการ

ขั้นตอน/กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินการ						งบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.		
<p>ขั้นเตรียมการ</p> <p>1. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน</p> <p>ขั้นดำเนินการ</p> <p>1. วางแผน ประสานงาน</p> <p>2. ดำเนินการตามกิจกรรมในโครงการ</p> <p><u>กิจกรรมที่ 1</u> จัดทำเอกสารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p> <p>- ข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล</p> <p>- แบบประเมินพัฒนาการ ทักษะด้านต่างๆของผู้เรียน</p> <p>- การจัดทำระเบียบสะสม</p> <p><u>กิจกรรมที่ 2</u> อบรมสร้างเสริมประสิทธิภาพผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา</p> <p><u>กิจกรรมที่ 3</u> จัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองนักเรียน</p> <p>ขั้นสรุปผล</p> <p>1. สรุปผลการดำเนินงาน</p> <p>2. ประเมินผลและจัดทำรายงานเสนอต่อผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามลำดับ</p>	↔	↔	↔	↔	↔	↔	10,000 บาท	นางสาวรจนา ศรีสุวรรณ

5. งบประมาณที่ใช้ 10,000 บาท

ลำดับ	รายการ	จำนวน	ราคา/หน่วย	รวมเงิน(บาท)
1	จัดทำป้ายความปลอดภัย หรือป้ายเซฟตี้ ในบริเวณสถานศึกษา	40 ป้าย	100	4,000
2	อบรมสร้างเสริมประสิทธิภาพ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา	-	-	6,000
รวมทั้งสิ้น				10,000

6. ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ 1 พฤษภาคม 2564 – 30 เมษายน 2565

7. หน่วยงานที่รับผิดชอบ กลุ่มบริหารทั่วไป

8. คณะผู้รับผิดชอบ นางสาวรจนา ศรีสุวรรณ

9. การติดตามและประเมินผล

9.1 ตัวชี้วัดความสำเร็จ

- 9.1.1 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดยโสธรมีแผนความปลอดภัยตามบริบทของตน
- 9.1.2 ร้อยละ 80 ของสถานศึกษามีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการเสริมสร้างความปลอดภัยสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- 9.1.3 นักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนได้รับความคุ้มครองดูแลใหม่มีความปลอดภัย
- 9.1.4 ร้อยละความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภาคีเครือข่าย มีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านความปลอดภัยสถานศึกษา

9.2. วิธีการประเมินผล

- 9.2.1 สังเกตพฤติกรรมนักเรียน
- 9.2.2 นิเทศ กำกับ ติดตามและตรวจสอบ
- 9.2.3 ประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรม
- 9.2.4 ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ / สัมภาษณ์ / สอบถาม / แบบบันทึก

9.3 เครื่องมือประเมิน

- 9.3.1 การสังเกต/ แบบนิเทศ กำกับ ติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติกิจกรรม

10. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 10.1 นักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนได้รับความคุ้มครองดูแลใหม่มีความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง
- 10.2 สถานศึกษามีการปฏิบัติด้วยความเป็นเลิศในการเสริมสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

(ลงชื่อ) ผู้เสนอโครงการ (ลงชื่อ) ผู้เห็นชอบโครงการ
 (นางสาวรจนา ศรีสุวรรณ) (นางพิมพ์ภัทร์ นามแก้ว)
 รองผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร

() อนุมัติ () ไม่อนุมัติ
 ข้อเสนอแนะ

.....

(ลงชื่อ) ผู้อนุมัติโครงการ
 (นายกำพล พากักดี)
 ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

สุจิตา คติศิริกฤษ (2557) ได้ศึกษาการประเมินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โรงเรียนแม่ทวาทวิทยาจคม จังหวัดลำพูน ปีการศึกษา 2557 พบว่าในด้านผลผลิต ประเมินเกี่ยวกับตัวนักเรียนพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนเป็นไปด้วยดีและอบอุ่น นักเรียนได้รับการช่วยเหลือจากครูอย่างทั่วถึงและใกล้ชิด นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี สามารถเข้ากับสิ่งแวดล้อมและสังคมได้ดี ประพฤติปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนและสังคม ผลการประเมินพบว่า ผู้บริหารและครูที่ปรึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

สมจิตร ภูมิไพบุลย์ (2557) ได้ศึกษา การประเมินโครงการการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเวียงน้อยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจ ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

ศึก ลูกอินทร์ (2558) ได้ดำเนินการประเมินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนปรือใหญ่วิทยาลักษณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ 3 พบว่า ปัจจัยพื้นฐานด้านสภาวะแวดล้อมของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทัศนของ ผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อยได้แก่ ความพร้อม และทรัพยากรในการดำเนินโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการและความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของโครงการ และความต้องจำเป็นของโครงการ

สุพิชฌาย์ หัวดอน (2559) ได้ประเมินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สังกัดสำนักงานการศึกษาสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ผลการประเมินพบว่าโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สังกัดส่วนสำนักงานการศึกษา สำนักงานเขตลาดกระบัง ผ่านเกณฑ์การประเมินระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีผลการประเมินดังนี้ 1) ด้านบริบท ผลการประเมินผ่านเกณฑ์ประเมินในระดับดี 2) ด้านปัจจัยเบื้องต้น ผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับพอใช้ 3) ด้านกระบวนการผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับดี และ 4) ด้านผลผลิต ผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับดี

ปิยะพร ป้อมเกษตร์ (2559) ได้วิจัยเรื่อง การนำเสนอกลยุทธ์การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของนักเรียนมัธยมศึกษา การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษากรอบแนวคิดของการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของนักเรียนมัธยมศึกษา 2. ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของนักเรียนมัธยมศึกษา และ 3. พัฒนากลยุทธ์การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของนักเรียนมัธยมศึกษา ประเมินกรอบแนวคิดโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน กลุ่มตัวอย่างคือ โรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 342 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว และครูฝ่ายปกครอง รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,338 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมิน และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ลำดับความ ต้องการจำเป็นด้วยเทคนิค PNI modified ผลการวิจัยพบว่า 1. กรอบแนวคิดของการบริหารระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของนักเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 3 กรอบแนวคิด ได้แก่ 1.1 การบริหาร ประกอบด้วย การวางแผน การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ และการประเมินผล 1.2 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน และการส่งต่อ 1.3 คุณภาพของนักเรียน ประกอบด้วย ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสติปัญญาและทักษะ และด้าน คุณธรรม จริยธรรม 2. สภาพปัจจุบันของการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อเสริมสร้าง คุณภาพของนักเรียนมัธยมศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด สภาพปัจจุบันของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด สภาพปัจจุบันของคุณภาพนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด 3. กลยุทธ์การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อ เสริมสร้างคุณภาพของนักเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์หลัก 20 กลยุทธ์รอง 60 วิธีดำเนินการ กลยุทธ์หลักมีดังนี้ 1. ปฏิรูปการส่งต่อเพื่อเสริมสร้างคุณภาพนักเรียน 2. เสริมสร้างขีด ความสามารถด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 3. ส่งเสริมการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อ เสริมสร้างคุณภาพนักเรียน 4. สนับสนุนการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน และ 5. พัฒนาการคัดกรอง นักเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณภาพนักเรียน

ทิวากร อัจฉาญ (2559) ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต ของนักเรียนโรงเรียนโสตศึกษาในภาคกลาง การวิจัยครั้งนี้มี วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนโสต ศึกษาในภาคกลาง 2) ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนโสต ศึกษาในภาคกลาง 3) วิเคราะห์การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผล ต่อคุณภาพชีวิต ของนักเรียนโรงเรียนโสตศึกษาในภาคกลาง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอน ที่ปฏิบัติ งาน ในโรงเรียนโสตศึกษาในภาคกลาง จำนวน 170 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ใน การวิจัย คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยผู้ศึกษา สถิติที่ใช้ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1. การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนโสตศึกษาในภาคกลาง อยู่ระดับมาก ทั้งในภาพรวม และรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการส่งต่อ ด้านการ ป้องกัน ปัญหาและการแก้ไขปัญหา ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการคัดกรอง และด้านการรู้จัก นักเรียนเป็น รายบุคคล 2. คุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนโสตศึกษาในภาคกลาง อยู่ ระดับดีมากทั้งใน ภาพรวม และรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้าน ความสัมพันธ์ทางสังคม 3. การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการคัดกรอง นักเรียน ด้านการ รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการส่งต่อ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักเรียน

โรงเรียนโสตศึกษา ในภาคกลาง โดยร่วมกันทำนายได้ ร้อยละ 52.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วงเดือน ลาคำ (2559) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 (เวียงเก่าแสนภูวิทยาประชาสพ) การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัจจัย และหาแนวทางการบริหารจัดการ ระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 (เวียงเก่าแสนภูวิทยาประชาสพ) ประชากรที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ครูประจำชั้นระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานกิจการนักเรียนงานแนะแนว งานบริหารทั่วไป งานวิชาการ ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา รองผู้อำนวยการ และนักวิชาการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป หาค่าสถิติที่ได้และค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอโดยรูปแบบตาราง การวิเคราะห์เนื้อหา บรรยายความเรียง ผลการศึกษาพบว่า 1. สภาพการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยในด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียนมีการปฏิบัติในอยู่ในระดับมาก และด้านการคัดกรองนักเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย 2. ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่าด้านการคัดกรองนักเรียนปัจจัยภายใน คือ ครูที่ปรึกษาไม่มีการวางแผน ปัจจัยภายนอก คือผู้ปกครองไม่เอาใจใส่ในตัวนักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน ปัจจัยภายใน คือ ครูที่ปรึกษาไม่มีการประชุมร่วมกัน ปัจจัยภายนอก คือ ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ปัจจัยภายใน คือ ครูที่ปรึกษามีข้อมูลนักเรียนที่ไม่ตรงตามความเป็นจริง ปัจจัยภายนอก คือ ผู้ปกครองให้ข้อมูลที่ไม่เป็นความจริง 3. แนวทางการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA มาบริหารจัดการมีแนวทางสรุป ดังนี้ 3.1) ด้านการวางแผน ควรมีวางแผนแบบมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียน ให้ความรู้แก่ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย 3.2) ด้านการดำเนินการตามแผน ควรมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และบูรณาการวิธีการดำเนินงานร่วมกันตามขั้นตอนที่ได้วางแผนไว้ 3.3) ด้านการตรวจสอบประเมินผล ควรให้มีการประเมินแบบ 360 องศา เป็นการประเมินโดยคนรอบด้านให้ทางบ้านประเมินโรงเรียน กลุ่มเพื่อนประเมินเพื่อน 3.4) ด้านการปรับปรุงพัฒนางานควรสร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรประเมิน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้เป็นปัจจุบัน

โกสินทร์ ช่างบุญ (2560) ได้ประเมินติดตามผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนขุนยวมวิทยา อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าทางโรงเรียนมีการกำกับ นิเทศ ติดตามโครงการโดยหัวหน้ากิจกรรมแต่ละกิจกรรม เพื่อรายงานและนำเสนอ ต่อผู้บริหารนำมาวิเคราะห์สิ่งที่ต้องพัฒนา และสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน

นิรันดร์ จำปาเจียม (2560) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โรงเรียนสัสนเชียงใหม่วิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ

ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนสัคน์เชียงใหม่วิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียน จำนวน 1 คน ครูผู้สอน จำนวน 15 คน คณะกรรมการสถานักเรียน จำนวน 18 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 70 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 13 คน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ 1. สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการดำเนินงานและด้านการตรวจสอบประเมินผลมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านการวางแผนปฏิบัติการและด้านการปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ในส่วนของการปฏิบัติตามกิจกรรมของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก หากพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา มีการปฏิบัติอยู่ใน ระดับมาก สำหรับด้านการส่งเสริมนักเรียนและด้านการส่งต่อ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 2. แนวทางในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนสัคน์เชียงใหม่วิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 พบว่าการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้มีประสิทธิภาพตามกระบวนการบริหารเต็ม มิ่งนั้นมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้ 2.1 การวางแผน (Plan) ในกระบวนการวางแผนควรมีการวางแผน ร่วมกันทุกภาคส่วน โรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีความจำเป็นที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ควรกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์โครงสร้างในการบริหารงานให้เหมาะสมกับสภาพและบริบทของ โรงเรียน และควรแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2.2 การดำเนินงาน (Do) ในกระบวนการดำเนินงานผู้บริหารควรประชุมชี้แจงครู ให้ดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน 2.3 การตรวจสอบ (Check) ในกระบวนการตรวจสอบควรมีการ นิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานจากหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างจริงจัง และควรมีการประเมิน ทบทวนการปฏิบัติกิจกรรมเป็นระยะ ๆ 2.4 การแก้ไข (Action) ใน กระบวนการแก้ไขควรนำปัญหาและข้อเสนอแนะที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมไปวางแผนปรับปรุง พัฒนา โดยประยุกต์หรือเสนอแนวคิดที่สร้างสรรค์ที่เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย

ทินกร คุ่มวงษ์ (2560) ได้ศึกษาการประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนชุมชนวัดหน้าไม้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินด้านบริบทด้านปัจจัยนำเข้าด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตของการดำเนินโครงการ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชุมชนวัดหน้าไม้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 และศึกษาความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการดำเนินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชุมชนวัดหน้าไม้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษา และนักเรียน ผลการประเมิน พบว่า โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนชุมชนวัดหน้าไม้พบว่า การดำเนินโครงการ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

สุนิสา มาสุข (2560) ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ ครูโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วน จังหวัดระยอง โดยมีความมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของครู สังกัดองค์การบริหารส่วน

จังหวัดระยอง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูที่ปรึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วน จังหวัดระยอง จำนวน 132 คน เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าวิกฤตที่ และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า 1. การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการส่งต่อ ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ตามลำดับ 2. การเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง จำแนกตามเพศ พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูเพศชายมีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากกว่า มีการส่งเสริมพัฒนานักเรียนสูงกว่า จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่ปรึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากกว่า มีการทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลสูงกว่า และระดับชั้นของครูที่ปรึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่ปรึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากกว่า มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนสูงกว่า 3. แนวทางในการเสริมสร้างการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เรียงตามอันดับความสำคัญจากผู้เชี่ยวชาญมากไปหาน้อย คือ ครูควรมีความรู้และความเข้าใจในการคัดกรองนักเรียน ครูควรวางแผนขั้นตอนที่ชัดเจนในการคัดกรองนักเรียน และโรงเรียนจะต้องมีเกณฑ์ที่กำหนดเป็นมาตรฐานเพื่อนำมาคัดกรองและแบ่งกลุ่มนักเรียนอย่างถูกต้อง

นิชากรณ์ เหล่าเขตกิจ (2560) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านบึงหล่ม อำเภอลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านบึงหล่ม อำเภอลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร 2. ศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านบึงหล่ม อำเภอลองลาน จังหวัดกำแพงเพชรและ 3. หาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านบึงหล่ม อำเภอลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และตัวแทนเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 36 คน และผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินงานด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า แบบบันทึกการสนทนากลุ่มและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านบึงหล่ม อำเภอลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า มีระดับปฏิบัติการโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข ร่องลงมาได้แก่ ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ด้านการคัดกรอง ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการส่งต่อ ตามลำดับ 2. ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแล

ช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านบึงหล่ม อำเภอ คลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า 1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า ข้อมูลในระยะเรียนสะสมมีมากเกินไป 2. ด้านการคัดกรอง พบว่า ผู้ปกครองไม่ยอมรับผลการคัดกรองนักเรียน 3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนา พบว่า นักเรียนไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมโฮมรูม 4. ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข พบว่า ครูไม่ได้รับการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาและการให้คำปรึกษานักเรียน 5. ด้านการส่งต่อ พบว่า ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือใน การส่งต่อนักเรียนไปยังหน่วยงานภายนอก 3. แนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้าน บึงหล่ม อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ได้เสนอแนวทางพัฒนา ดังนี้ 1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โรงเรียนควรกำหนดปฏิทินและกรอบ การปฏิบัติงานให้ชัดเจน 2. ด้านการคัดกรองโรงเรียนควรจัดประชุมและวางแผนการทำงานเชิงรุกให้กับครูและผู้ปกครองนักเรียน 3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนา โรงเรียนควรอบรมให้นักเรียนเห็นคุณค่าของ การเข้าร่วมกิจกรรมโฮมรูม 4. ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข โรงเรียนควรอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการป้องกันช่วยเหลือแก้ไขปัญหาให้กับครูและผู้ปกครองนักเรียน 5. ด้านการส่งต่อ โรงเรียนควรชี้แจงให้ผู้ปกครองเข้าใจและเห็นความสำคัญของการส่งต่อนักเรียนไปยังหน่วยงานภายนอก

จิตราพร สุทธิสาร (2562) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยมีความมุ่งหมายของการวิจัย 1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3. เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน จำนวน 21 คน หัวหน้างานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถานศึกษาเอกชน จำนวน 21 คน ครูที่ปรึกษาสถานศึกษาเอกชน จำนวน 227 คน รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น จำนวน 269 คน เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. องค์ประกอบด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2. องค์ประกอบด้านการคัดกรองนักเรียน 3. องค์ประกอบด้านการส่งเสริมนักเรียน 4. องค์ประกอบด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 5. องค์ประกอบด้านการส่งต่อนักเรียน 2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2.1 สภาพปัจจุบันในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2.2 สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด 3. แนวทางการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังต่อไปนี้ 3.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ให้ดำเนินการโดยให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน การออกเยี่ยมบ้าน และเก็บข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน 3.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน คัดกรองนักเรียนจะแบ่งเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มปัญหา โดยจะมีการให้คำปรึกษาเบื้องต้นกับนักเรียน 3.3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน โรงเรียนควรส่งเสริมนักเรียน ที่มีความรู้พิเศษ และนักเรียนที่มีปัญหาด้านการเรียนรู้ โรงเรียนจัดให้มี

กิจกรรมโฮมรูมทุกเช้า มีการประชุมผู้ปกครองทุกปีการศึกษา จัดกรรมการโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วม
 3.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โรงเรียนควรจัดให้มีการประชุมและวางแผนการป้องกัน และ
 แก้ไขปัญหานักเรียนอย่างสม่ำเสมอ 3.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน โรงเรียนควรมีการส่งต่อ ผู้เชี่ยวชาญ
 เพื่อแก้ไข และติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

นพเก้า ทองธรรมมา (2563) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบ
 การดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม
 เขต 3 โดยมีความมุ่งหมายของการวิจัย 1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความ
 ต้องการจำเป็นการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต
 พื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตาม
 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
 มหาสารคาม เขต 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูประจำชั้นในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 ประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 จำนวน 313 คน เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม
 แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบน
 มาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแล
 ช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับ
 มาก สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด 3. แนวทางการพัฒนาแนวทางการ
 ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังต่อไปนี้ 3.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครู
 ควรใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีการขออนุญาตนักเรียน
 รายบุคคลครอบคลุมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและการเรียน 3.2 ด้านการคัดกรอง
 นักเรียน สถานศึกษาควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้แบบคัดกรองพฤติกรรม SDQ หรือ
 แบบคัดกรองอื่น ๆ 3.3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนที่
 หลากหลาย 3.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมให้หลากหลาย
 สอดคล้องตามกลุ่มที่คัดกรองได้ ครูทุกคนร่วมมือร่วมใจกันในการป้องกันและแก้ปัญหานักเรียน
 มีการติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียนอย่างใกล้ชิดในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3.5 ด้านการ
 ส่งต่อนักเรียน มีการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานต่าง ๆ มีการส่งภายใน
 สถานศึกษาระหว่างครูที่ปรึกษากับครูแนะแนวครูฝ่ายปกครองครูห้องพยาบาล ตามกรณีปัญหาของ
 นักเรียน มีการส่งต่อนอกในกรณีที่สถานศึกษาไม่สามารถแก้ปัญหานักเรียนได้

มธุรส ผุดผ่อง (2563) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแล
 ช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ชุมชนโรงเรียนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในสถานศึกษา สังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และ
 สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ชุมชนโรงเรียนการ
 เรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 32
 และเพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ชุมชนโรงเรียนการ
 เรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 32
 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 32
 จำนวน 343 คน เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน

แนวทาง สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3. แนวทางการการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังต่อไปนี้ 3.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ผู้บริหารและครูประชุม กำหนดวิธีสัณฑ์ วางแผนการดำเนินงานเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบในทุกปีการศึกษา 3.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน ผู้บริหารและครูร่วมกันประชุมวางแผน กำหนดวิธีสัณฑ์ เพื่อให้มีเกณฑ์ในการคัดกรองนักเรียนที่ชัดเจน ครูร่วมกันดำเนินการคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์ของสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ 3.3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน บริหารและครูร่วมกันกำหนดวิธีสัณฑ์ ประชุม วางแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน โดยมุ่งเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ครูร่วมกันจัดกิจกรรมด้วยรูปแบบที่หลากหลาย 3.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ผู้บริหารและครูร่วมกันกำหนดวิธีสัณฑ์ ประชุม วางแผนและหาแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาของนักเรียน โดยมุ่งเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ครูร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ปัญหา นักเรียน เพื่อให้ นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน ผู้บริหารและครูร่วมกันกำหนดวิธีสัณฑ์ ประชุม วางแผน และหาแนวทางดำเนินการส่งต่อนักเรียน

พงศศิริ พวงศรีเคน (2563) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษา โดยยึดหลัก ธรรมมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 และ 2. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จำนวน 350 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ระยะที่ 2 ศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 33 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่าย จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 การบริหารงบประมาณ ลำดับที่ 2 การบริหารบุคคล ลำดับที่ 3 การบริหารทั่วไปและลำดับที่ 4 การบริการวิชาการ ตามลำดับ 2. แนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 33 ประกอบด้วย 4 ด้าน 24 แนวทาง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ใน

ระดับมาก ผลการประเมินคู่มือแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 33 โดย ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน โดยรวมมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้อยู่ในระดับมาก

พรวิมล กลิ่นศรีสุข (2564) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 จังหวัดนครพนม การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับสถานศึกษา 2. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และครูผู้สอนตัวอย่างโดยใช้การคำนวณจากตารางของเครจซี่ และมอร์แกน จากนั้นสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 357 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์โดยศึกษาและสร้างเครื่องมือการวิจัย ตามแนวทางการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกรมสุขภาพจิต ซึ่งแบบสอบถามด้านสภาพปัจจุบัน มีค่าความเชื่อมั่น 0.97 และแบบสอบถามด้านสภาพที่พึงประสงค์มีค่าความเชื่อมั่น 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับความต้องการจำเป็นลำดับที่แรก คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ส่วนแนวทางการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับสถานศึกษา ประกอบไปด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีทั้งหมด 6 แนวทาง 2. ด้านการคัดกรองนักเรียน มีทั้งหมด 8 แนวทาง 3. ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน มีทั้งหมด 13 แนวทาง 4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา มีทั้งหมด 10 แนวทาง 5. ด้านการส่งต่อ มีทั้งหมด 7 แนวทาง โดยผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนมอยู่ในระดับมากที่สุด

มนตรา พิกมมงคล (2564) ได้ทำการศึกษา การประเมินผลโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนราชานุบาล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชานัน เขต 1 พบว่า ด้านความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการ พบว่า ความพึงพอใจต่อโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนราชานุบาล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชานัน เขต 1 โดยรวม ผู้บริหารโรงเรียน และครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนโรงเรียนราชานุบาล มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะการดำเนินงานโครงการดังกล่าวโรงเรียนได้ดำเนินการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา การแก้ไขและป้องกัน และการส่งต่อ โดยใช้กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมให้ทุกฝ่ายร่วมกันคิดร่วมทำ ร่วมพัฒนา และร่วมชื่นชมผลงาน รวมทั้งมีการนิเทศกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องของโรงเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีทักษะชีวิต รู้เท่าทันภัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้กล้าแสดงออกเชิงสร้างสรรค์

ป้องกันดูแลสุขภาพตนเอง มีมนุษยสัมพันธ์ ปรับตัวได้ มีทักษะชีวิตและสามารถหลีกเลี่ยง ป้องกันภัยอันตราย และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ นักเรียนรักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน และชุมชน และนักเรียนมีสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่โรงเรียนราชูปถัมภ์และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 กำหนด

สุษัตริ์ วิवासุ (2564) ได้ศึกษาการประเมินโครงการการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 พบว่า ด้านกระบวนการ มีการปฏิบัติกิจกรรมการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล กิจกรรมการคัดกรองนักเรียน กิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาในระดับมากที่สุด และปฏิบัติกิจกรรมการป้องกันและแก้ไข และกิจกรรมการส่งต่อนักเรียนอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ กรดา มลิตา (2564) ที่ศึกษาพบว่า การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและรายด้าน โดยที่ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน ตามลำดับ

ลลิตา วงทวิ (2564) ที่ศึกษาประเมินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านวัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านบุคลากรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านงบประมาณ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านบริหารจัดการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Kosse และ Doll (2005) ได้ศึกษาวิจัยความสมบูรณ์ในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การศึกษาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ผลคะแนนเฉลี่ยด้านความสมบูรณ์ในภาพรวมขององค์ประกอบ 8 ด้าน เปิดเผยให้เห็นว่า กระบวนการดำเนินงานของคณะกรรมการด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสมบูรณ์ ในระดับปานกลาง จากการวิเคราะห์ผลในส่วนของผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน พบว่า การดำเนินงานของคณะกรรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีผลกระทบในด้านบวกต่อผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน กล่าวคือ ความสมบูรณ์ของกระบวนการดำเนินงานของคณะกรรมการด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 23 ของความแปรปรวนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน นอกจากนี้ยังพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงในด้านบวกระหว่างความสมบูรณ์ด้านกระบวนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน รวมทั้งยังพบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนและการจัดอันดับความสำคัญให้กับองค์ประกอบด้านการแก้ปัญหาในการดำเนินงานของคณะกรรมการด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้ง 4 ด้านจากองค์ประกอบที่มีทั้งหมด 8 ด้าน

Walton (2007) ได้ศึกษาวิจัยการศึกษาประสิทธิภาพของการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อพัฒนาระดับผลคะแนนในแบบทดสอบตามมาตรฐานของรัฐซึ่งใช้ในโรงเรียนประจำอำเภอผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนที่ใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีผลการปฏิบัติงานที่

ดีกว่าโรงเรียนในกลุ่มควบคุมซึ่งตั้งอยู่ในเขต 8 พื้นที่อย่างมีนัยสำคัญทางด้านสถิติ ทั้งนี้เมื่อทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนทั้งหมดในอำเภอก็พบว่า รายวิชาที่มีระดับคะแนนผลการปฏิบัติงานที่สูงขึ้นคือ วิชาการอ่าน และวิชาคณิตศาสตร์ แต่เมื่อทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานจากตัวแปรด้านเพศก็พบว่า นักเรียนชายในกลุ่มทดลองมีผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นในวิชาคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางด้านสถิติโดยมีการระบุว่า นักเรียนที่เป็นชนชาติคอเคเซียนสามารถทำคะแนนได้สูงขึ้นในวิชาด้านการอ่าน และคณิตศาสตร์ นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นในวิชาด้านภาษา และพบว่า นักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นในวิชาคณิตศาสตร์ ผลการวิจัยยังพบว่า จำนวนครูในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองคิด เป็นร้อยละ 74 พึงพอใจที่โรงเรียนของพวกเขาใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และคิดว่าน่าจะมีการเสนอแนะให้โรงเรียนอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้ใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้นำไปใช้ในโรงเรียนของตนเองด้วย นอกจากนี้ยังพบว่า จำนวนครูในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มควบคุมคิดเป็นร้อยละ 81 กล่าวด้วยความมั่นใจว่าพวกเขารู้ว่า มีโรงเรียนใดบ้างที่ไม่ได้ใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และควรทำการทดสอบปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ ระดับการผ่านการรับรองคุณสมบัติของครู ประสบการณ์ด้านการสอน การอบรมในที่สนับสนุนครู และการฝึกอบรมการใช้กลยุทธ์ด้านการจัดการเรียนการสอน

Williams (2008) ได้ศึกษาวิจัยการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การบริหารจัดการองค์กรและการรับรู้ด้านทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมเชื่อมต่อกับเรื่องสุขภาพของเยาวชน การวิจัยเชิงบรรยายแบบกรณีศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบเพื่ออธิบายความแตกต่างของแต่ละโมเดลที่ใช้ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และเพื่อสำรวจว่า โครงสร้างด้านการบริหารจัดการองค์กรแบบที่ขาดหายไป วิธีการรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ การสัมภาษณ์บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในส่วนงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องในการบริหารงานโรงเรียนจากภายนอก จากนั้นผู้ศึกษาจึงทำการวิเคราะห์ในส่วนของข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้กลยุทธ์แบบเน้นกรณีศึกษาในการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบในหลาย ๆ กรณี ผลการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างในพฤติกรรมด้านการเชื่อมต่อองค์ประกอบย่อยในแต่ละโมเดลและพบว่าความแตกต่างนี้มีความเด่นชัดที่สุดในการบริหารกระบวนการด้านการติดตามผลและยังมีผลกระทบต่อนักเรียนที่รับบริการจากระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อีกด้วย

Biddle (2009) ได้ศึกษาวิจัยผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำหรับนักเรียน กลุ่มเสี่ยงฆ่าตัวตาย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ชอบและเข้าร่วมโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นผลเนื่องมาจากการมีความคิดฆ่าตัวตาย การแสดงท่าทางหรือพยายามที่จะละเมิดนโยบายด้านการใช้ยาเสพติดและสารประเภทแอลกอฮอล์ลดลง รวมทั้งระดับการถูกสั่งพักการเรียนทดลอง จากการรายงานของนักเรียนที่ชอบและเข้าร่วมในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อแก้ปัญหาการคิดฆ่าตัวตายและปัญหาอื่น ๆ ทำให้สามารถทำนายรูปแบบการละเมิดนโยบายด้านการใช้ยาเสพติดและสารประเภทแอลกอฮอล์เพื่อการรักษาตนเองก็ได้ และพบว่ารูปแบบการบริการที่มีค่านัยสำคัญทางสถิติสูงขึ้น

Cha (2009) ได้ศึกษาวิจัยวิเคราะห์เกี่ยวกับวัฒนธรรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากการศึกษา พบว่า หัวข้อหลักของวรรณคดีได้อธิบายถึงมุมมองการดูแลชั้นเรียนเป็นส่วนใหญ่

โดยกล่าวถึงห้องเรียนขนาดกลางและประชากรเป็นคนผิวขาว ความแตกต่างระหว่างบุคคลมักจะถูกกล่าวถึงอย่างเสมอ ๆ รวมทั้งการกล่าวถึงวัฒนธรรมความเชื่อในการดูแลนักเรียน คุณภาพของการศึกษาคั้งนี้ได้สำรวจถึงมุมมองที่หลากหลายและการระบุความหมายของการดูแลช่วยเหลือโดยมีผู้เกี่ยวข้องซึ่งเป็นนักเรียนชาวเกาหลี จำนวน 5 คน และครูผิวขาว จำนวน 2 คน ซึ่งอยู่ทางภาคใต้ของรัฐแคลิฟอร์เนีย การเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการใน 4 เดือน จากการสังเกตนักเรียนในสายการเรียนภาษาอังกฤษ ห้อง 1/7 และสายวิทยาศาสตร์-ฟิสิกส์ ห้อง 8 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องทั้ง 7 คน โดยวิเคราะห์จากการใช้แบบทดสอบของ เนล นอดดิง (Nel Noddling) ซึ่งมี 4 หัวข้อหลัก คือ แบบจำลอง การปฏิบัติ การสนทนาและการยืนยันรับรองมีข้อเสนอแนะจากผลสรุปที่ได้ คือ ความเชื่อส่วนบุคคลเกี่ยวกับการดูแลนั้นมีรูปแบบที่อบอุ่นมีวัฒนธรรมประเพณีและความแตกต่างของแต่ละบุคคล การแสดงความเคารพเป็นลักษณะเด่นในความเชื่อของนักเรียนชาวเกาหลี มีข้อเสนอแนะที่กล่าวว่าการสนทนาและการยืนยันรับรองต้องกำหนดให้ตรงกับรูปแบบปัจจุบันในความเชื่อเกี่ยวกับการดูแลนักเรียน รูปแบบจำลองนอดดิง (Noddling) เป็นรูปแบบที่มีความเชื่อถือได้ที่ได้รับการยอมรับจากผู้เข้าร่วมทั้งหมด รวมทั้งผู้ศึกษาต้องการขยายเวลาให้นักเรียนและครูมีส่วนร่วมในการปฏิบัติอื่น ๆ ที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่มั่นคงของครูและนักเรียน

Cekerol (2010) ได้ศึกษาวิจัยตรวจสอบหลักสูตรการให้คำปรึกษาทางวิชาการเป็นบริการสนับสนุนในการเรียนรู้ทางไกล พบว่า การศึกษาทางไกลการฝึกอบรมให้คำปรึกษาการให้คำแนะนำประเทศต่างประเทศเปิดการศึกษาหลักสูตรการให้คำปรึกษาทางวิชาการซึ่งสามารถให้การสนับสนุนผู้เรียนในสภาพแวดล้อมแบบตัวต่อตัวเพื่อรักษาความสำคัญและความต่อเนื่องของพวกเขา ตั้งแต่จุดเริ่มต้นของระบบการศึกษาทางไกลในมหาวิทยาลัย หลักสูตรการให้คำปรึกษาทางวิชาการซึ่งดำเนินการโดยได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่ดำเนินการโดยนำอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาและผู้เรียนร่วมกันในสถานที่ที่จัดไว้ล่วงหน้านอกเวลาทำการ (ในช่วงเย็นในวันธรรมดาและวันหยุดสุดสัปดาห์) ผู้เรียนสามารถใช้ประโยชน์จากบริการโดยถามคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่พวกเขาไม่เข้าใจ คุยปรึกษาและให้คำปรึกษาผู้สอน ในการศึกษานี้ได้ผ่านการตรวจสอบทัศนคติต่อสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และอาจารย์เรียนรู้พฤติกรรมในการให้คำปรึกษาทางวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า คนที่มีแนวโน้มที่จะให้คำปรึกษาทางวิชาการหลักสูตรมีทัศนคติที่ดีต่อทั้งผู้สอนและสิ่งแวดล้อม

Watson-Davis (2011) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ความเข้าใจของครูในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จุดมุ่งหมายของการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อทดสอบความเข้าใจเบื้องต้นของครูและประสบการณ์ในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ความเข้าใจของครูในระบบดูแลนักเรียน และนักเรียนได้รับผลอย่างไรซึ่งผลสรุปไปถึงความจำเป็นในการสนับสนุนระบบสำหรับครูและนักเรียน เพื่อให้โรงเรียนประสบความสำเร็จในทุกระดับ โรงเรียนประถมศึกษามีประสิทธิภาพต่ำ โรงเรียนในตำบลท้องถิ่น ในเมืองลอสแอนเจลิส ถูกสุ่มเลือกให้มีส่วนร่วมในการศึกษาคั้งนี้ ซึ่งความเข้าใจของครูสนองต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบการณ์ของครูในระบบดูแล และความจำเป็นของระบบที่สนับสนุนการเจริญเติบโตของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า 34% ของผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจในระบบและ 81.5% เห็นว่ามีความจำเป็นต้องแจ้งครูเกี่ยวกับพฤติกรรมนักเรียนในระบบดูแล 81% มีความเชื่อว่าโรงเรียนไม่ได้มีนักเรียนอยู่ในระบบดูแลและ 93% มีความเชื่อว่าต้องได้รับ

การสนับสนุนพัฒนาในอาชีพครูในพื้นที่เกี่ยวกับวิชาการ สังคมและอารมณ์ เพื่อให้เกิดผลออกมาสู่ตัวนักเรียน

Jackson (2015) ได้ศึกษาวิจัย ผลกระทบของการจัดกิจกรรมกลุ่มที่ปรึกษา ปัญหาพฤติกรรมด้านชวามปัญญา โดยเน้นเทคนิคการควบคุมตนเอง ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมในชั้นเรียน และประสิทธิภาพในตนเองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมนี้มีผลกระทบในด้านบวกที่มีผลต่อพฤติกรรมในชั้นเรียนและประสิทธิภาพในตนเองและงานวิจัยยังมีข้อเสนอแนะว่าอาจารย์แนะแนวควรปฏิบัติงานกับนักเรียนที่มีพฤติกรรมในชั้นเรียนแบบ แปรกแยกได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้วิธีการปฏิบัติอย่างจริงจังกับนักเรียนเหล่านี้ ผู้แนะแนวต้องมีความสามารถในการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาพฤติกรรมมากขึ้น

Ababio, Taylor, Swainson และ Daramola (2015) ได้วิจัยเรื่องของผลการเข้าไปดูแลการปฏิบัติที่ถูกหลักอนามัยที่ดี (Good hygiene practices) หรือ GHP เพื่อความปลอดภัยด้านอาหาร (Food safety) ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของประเทศกานา (Ghana) พบว่าหลังจากที่มีการฝึกอบรมการปฏิบัติที่ถูกหลักสุขอนามัยที่ดีในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ไม่ได้มาตรฐานในประเทศกานา จำนวน 11 โรงเรียน ผลปรากฏว่าภายหลังการฝึกอบรมดังกล่าวอาหารที่ปรุงให้นักเรียนรับประทานผ่านมาตรฐานด้านสุขอนามัย และมีการเก็บรักษาอาหารในอุณหภูมิที่เหมาะสม ตลอดจนมีการจัดให้นักเรียนรับประทานอาหารตามเวลาที่กำหนดอีกด้วย

Amarpreet et al. (2015) ได้วิจัยเรื่องความแตกต่างเรื่องเพศที่มีผลต่อการเลือกวิธีการเดินทางไปโรงเรียน โดยผู้ศึกษาได้ศึกษาเรื่องดังกล่าวจากนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 โรงเรียนรัฐบาล 16 แห่ง ในเมืองโตรอนโต ประเทศแคนาดา พบว่า ความแตกต่างเรื่องเพศมีผลต่อการตัดสินใจเลือกวิธีเดินทางไปโรงเรียน กล่าวคือ นักเรียนชายมีแนวโน้มตัดสินใจเลือกการเดินทางเท้าไป-กลับโรงเรียนมากกว่าเพศหญิง โดยมีนักเรียนรวมทั้งผู้ปกครองเป็นจำนวนไม่น้อย ห่วงกังวลเรื่องความปลอดภัยจากการเดินทางเท้าไป-กลับโรงเรียน โดยเฉพาะเส้นทางที่ผ่านชุมชนที่มีอาชญากรรมที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ ตลอดจนเส้นทางที่มีจราจรคับคั่งไม่มีทางเดินทางเท้าและไม่มีทางม้าลายหรือจุดข้ามถนนที่ปลอดภัย

Flaherty (2015) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินความปลอดภัยในโรงเรียนและบทบาทของจิตแพทย์เด็กและนักวิชาชีพชั้นสูงด้านสุขภาพจิตอื่น ๆ พบว่า ในระยะสามทศวรรษที่ผ่านมาอันมีผู้กำหนดนโยบาย ครูผู้ปกครองและนักเรียนแสดงความกังวลเรื่องความปลอดภัยในโรงเรียนเพิ่มมากขึ้นทุกขณะ เนื่องจากมีภัยอันตรายเกิดขึ้นในโรงเรียน โดยเฉพาะการยิงกันที่มีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้โรงเรียนต่าง ๆ จึงมีการวางมาตรการความปลอดภัยที่เข้มงวดมากขึ้น เพื่อให้โรงเรียนมีความปลอดภัยมากที่สุด

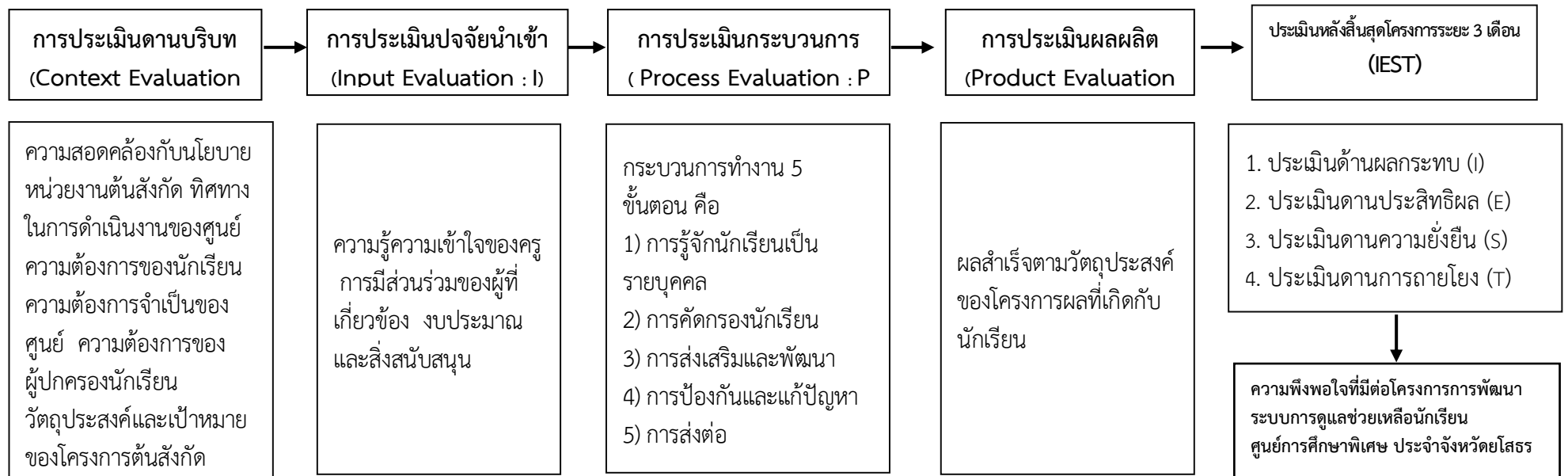
Li et al (2015) ได้วิจัยเรื่อง ความปลอดภัยในโรงเรียนและสุขภาพของเด็กที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองลูซานหลังจากที่เกิดแผ่นดินไหวในเมืองดังกล่าว โดยผู้ศึกษาได้ไปศึกษาผลกระทบจากภัยพิบัติแผ่นดินไหวที่มีต่อเด็กนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดา มารดา เด็กเหล่านี้จึงไม่ได้รับการเอาใจใส่ดูแลเท่าที่ควรและส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ ซึ่งในเรื่องนี้ผู้ศึกษาได้เสนอแนะว่าชุมชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมกันดูแลเอาใจใส่เด็กโดยเฉพาะด้านสุขภาพ รวมทั้งชุมชน อื่น ๆ ในพื้นที่ที่เสี่ยงต่อการเกิดภัยพิบัติ

ภัยอันตราย มีความเข้าใจและตระหนักถึงเพื่อที่จะได้รับความร่วมมือกับภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและการแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์นั้นจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ตลอดจนชุมชน มีส่วนในการร่วมมือและสอดส่องดูแลความประพฤติของนักเรียนในทุก ๆ มิติอย่างใกล้ชิด ปฏิบัติด้วยการเอาใจใส่อย่างรอบด้าน ด้วยการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นการพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งครู ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะครูและบุคลากรในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร เป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วยความรักและเมตตาที่มีต่อศิษย์ มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เจริญงอกงามเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมในอนาคตต่อไป

กรอบแนวคิดในการประเมินโครงการ

การศึกษาประเมินโครงการครั้งนี้เป็นการประเมินโครงการการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร ปีการศึกษา 2564 โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST ของ มาเรียม นิลพันธุ์ (2554) ซึ่งพัฒนามาจากรูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam 1971) ซึ่งมีกรอบแนวคิดในการประเมิน ดังภาพที่ 2-2

ภาพที่ 2-2 กรอบแนวคิดในการประเมินโครงการตามรูปแบบ CIPPIEST Model